

12.10.2017

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Asia: Kuulemistilaisuus yritystukien uudistamisessa

Virkamiestyöryhmä on tehnyt selvityksen yritystukien uudistamisesta. Selvityksen mukaan yritystukijärjestelmän painopistettä tulisi siirtää yrityssektorin pitkän aikavälin tuottavuutta edistävään suuntaan. Muutos tulisi toteuttaa asteittain pitkällä aikavälillä. Pitkän aikavälin tuottavuutta edistäviä yritystukia ovat tuet, jotka kannustavat yrityksiä kehittämään uutta osaamista ja ottamaan käyttöön edistyskäsittelyjä tuotantotapoja ja -välineitä.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry lausuu asiasta seuraavan:

MaRa katsoo, että virkamiestyöryhmän tavoite siirtää yritystukijärjestelmän painopistettä pitkän aikavälin tuottavuutta edistävään suuntaan on oikea. Uuden osaamisen ja parempien toimintatapojen kehittäminen on olennaista myös matkailun menestymiselle.

1. Matkailun julkinen tuki hajanaista

Matkailun kehittämiseen kohdennetaan julkista tukea mm. Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR), Euroopan sosiaalirahastosta (ESR), maaseuturahastosta, TEKESin ohjelmista sekä ministeriöiden suoraan myöntäminä avustuksina. Tukea jaetaan yritystukena ja tuotekehitykseen sekä matkailua tukevien palvelujen sekä infrastruktuurin kehittämiseen.

Matkailun tukijärjestelmä on hajanainen ja vaikeasti hahmotettava. Suuri osa matkailuyrityksistä ei tunnista mahdollisuutta tuen saamiseen. Matkailun tukeminen voi liittyä myös aluepolitiikkaan tai maaseudun kehittämiseen. Silti tuki kohdistuu usein yksittäisiin hankkeisiin alueellisen kehittämisen sijasta.

Rahoituksen vaikea saatavuus on selkeä ongelma matkailualalla. Moni matkailuinnovaatio pysähtyy siihen, että yrittäjä ei pysty rahoittamaan ideaansa. Siksi Tekesin innovaatorahoituksen tai Finnveran rahoituspalvelujen saatavuus myös matkailuhankkeisiin on tärkeää.

Matkailuyrityksille on myös tärkeää, että Visit Finlandilla on riittävät resurssit Suomen markkinointiin ulkomailla ja matkailun kansainvälistymisen edistämiseen luomalla kanavia, joiden kautta yritykset saavat yhteyksiä kansainvälisiin toimijoihin.

2. Matkustajamerenkulun tuet vääristävät kilpailua

Tampereen yliopisto on arvioinut tuoreessa selvityksessään Suomen valtion matkustaja-aluksille maksamia vuosittaisia tukia (liite 1). Selvityksen keskeiset havainnot ovat seuraavat:

- Matkustajamerenkulun tuet ovat vuosittain 241–255 miljoonaa euroa.
- Suurin epäsuoran tuen muoto on myynnin ja palvelujen arvonnalisä- ja valmisteverottomuus, jonka arvo on 184 miljoonaa euroa vuodessa.
- Suurin suoran tuen muoto on miehistökustannustuki, 38,7 miljoonaa euroa vuodessa.
- Tuki kohdistuu 13 matkustaja-alukselle, joista yhdeksän on Ruotsin, kolme Saksan ja yksi Viron liikenteessä.

Matkustaja-alukset ovat nykyisin monipuolisia viihdekeskuksia, jotka tarjoavat samanlaisia palveluja kuin maissa toimivat hotellit, kylpylät sekä ruoka- ja yöravintolat. Viihderisteily on vaihtoehto kotimaassa vietettävälle lomalle ja juhlinnalle maissa olevassa yöravintolassa. Matkustaja-alukset ovat myös monipuolisia kokous- ja kongressikeskuksia. Matkustaja-aluksella järjestettävä kokous ja kongressi ovat vaihtoehtoja maissa olevassa hotellissa, kylpylässä sekä muussa kokous- ja kongressikeskuksessa pidettävälle tilaisuudelle.

Varustamot voivat hinnoitella valtion suorien ja epäsuorien tukien avulla risteilyt ja niillä tarjottavat palvelut useita kymmeniä prosentteja edullisemmiksi kuin maissa toimivat matkailu- ja ravintola-alan yritykset. Matkailualalla ei ole mitään mahdollisuutta menestyä hintakilpailussa matkustaja-alusten kanssa.

Matkustajamerenkulun tukien avulla valtio tukee lomien viettämistä ja kokousten pitämistä laivoilla, mutta myös suomalaisten matkailua ulkomaille kotimaan matkailun sijaan. Tuet ovat osaltaan syynä siihen, että suomalaisten kotimaan matkailu on kehittynyt heikosti vuodesta 2007 alkaen, kun samanaikaisesti matkat ulkomaille ovat kasvaneet 60 prosenttia. Tämä vähentää suomalaisten matkailu- ja ravintola-alan yritysten palvelujen kysyntää ja työllisyyttä. Suomen matkustustase onkin selvästi negatiivinen.

Tukien avulla Suomen valtio tukee myös alkoholin hankintaa ulkomailta ja laivoilta kotimaan sijaan. Suomen valtiolta jää saamatta niistä verotulot ja työllisyys.

MaRa katsoo, että matkustajamerenkulun tuet vääristävät räikeällä tavalla matkustaja-alusten ja maissa toimivien matkailu- ja ravintola-alan yritysten välistä kilpailua. Ne vähentävät merkittävästi myös Suomen valtion saamia verotuloja. Myös työllisyys maissa olevissa matkailu- ja ravintola-alan yrityksissä on pienempi tukien vuoksi.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Veli-Matti Aittoniemi
varatoimitusjohtaja

Lähetäjä: Antikainen Timo <Timo.Antikainen@tampere.fi>
Lähetetty: 12. lokakuuta 2017 13:22
Vastaanottaja: eio@tem.fi
Kopio: Rantanen Teppo T; Kankaala Kari; Telén Tuija
Aihe: Yritystuet

Hei,

Alla Tampereen kommentit yritystukiin lyhyesti:

- Tällä hetkellä merkittäviä tukia saavat muutamien sektoreiden suuret yritykset joko tukina tai verohelpoituksina. Näiden vaikutusta tulisi arvioida.
- Maantieteellisen perusteen (investointituet) sijaan tukien vaikuttavuutta olisi arvioitava ennen kaikkea koko Suomen kannalta.
- Lähtökohtaisesti vanhaa säilyttävät vaan ei uudistavat tuet tulisi arvioida uudelleen ja pohtia myös niiden lakkauttamista.
- Yritysten toimintaa uudistavia tukia kuten TKI-tuet tulisi sen sijaan kasvattaa. Niitä on tyypillisesti tarjottu suorina tukina, pohdinnan arvioisi ovat myös epäsuorat tuet kuten verohuojennukset.
- Yritystukien tulisi vastata yrittäjien ja yritysten selkeään tarpeeseen. Tällöin kevyellä hallinnolla toteutettavat setelityyppiset ratkaisut, jossa päätösvalta jää yritykselle, ovat kannatettavia.

t. Teppo Rantasen puolesta

Timo Antikainen

=====

Timo Antikainen
Elinkeinojohtaja
Tampereen kaupunki
Os: Aleksis Kiven katu 14
050 3211279
timo.antikainen@tampere.fi
www.tampere.fi

Työehdot-osasto/Björkbacka

12.10.2017

Työ- ja elinkeinoministeriö
eio@tem.fi**Yritystukien uudistamista koskeva kuulemistilaisuus 13.10.2017 Säätytalolla****Yritystukityöryhmä tarpeellinen, mutta tavoitteet ja aikataulu haastavia**

Sipilän hallituksen yritystukien uudistamista koskevan työryhmän perustaminen on tärkeä aloite. Uudistuksen hyväksyttävyyttä helpottanee, että työryhmään on nimetty parlamentaarisen ja virkamiesedustuksen lisäksi pysyviksi asiantuntijoiksi niin tutkijoita kuin työmarkkinatoimijoita ml. palkansaajien edustus.

Työskentelylle lähtökohdaksi asetettu yhteisesti hyväksytty pitkän aikavälin suunnitelma on kunnianhimoinen, mutta kannatettava tavoite. Se saattaisi olla hieman helpommin saavutettavissa, jos kaksivaiheinen toteutus keskittyisi ensin luomaan yhteiset periaatteet ja vasta sitten miettimään mahdollisia supistettavia yritystukia.

Suunnitelman vaiheittaisen voimaansaattamisen vuosina 2019 - 2023 ei ole kuitenkaan realistista, vaan uudistuksen toimeenpano tarvitsee pidemmän aikavälin.

Yritystukia on enemmän kuin hallituksen selvityksessä on huomioitu

Hallituksen keväällä 2017 valmistuneessa selvityksessä yritystukia on haarukoitu noin neljän miljardin euron edestä. Tästä kokonaisuudesta noin 70 prosenttia on verotukia ja suoria tukia on noin 30 prosenttia. Selvitys keskittyy teollisuuden ja elinkeinon yritystukiin, jotka voivat olla suoraa rahallista tukea, tuettuja lainoja, takauksia, pääomasijoituksia tai verotuksen kautta annettua tukea. Merkittävimmiksi tuiksi on listattu ne, jotka kohdistuvat yleiseen elinkeinotoimintaan, TKI-toimintaan, kansainvälistymiseen, elinkeinopoliittisiin erityistoimiin, energiaan, työllisyys- ja aluepolitiikkaan sekä EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ulkopuolisiin maaseutuelinkeinoin. Liikenteen osalta tukiin sisältyvät valtion myöntämät yritystuet ja yrityksille myönnettävät verotuet.

Selvityksen ulkopuolelle on rajattu esimerkiksi maataloustukia, rakennerahastotukia ja suuri määrä yrittäjille ja yrityksille suunnattuja verotukia. Useiden henkilöiden verotusta koskevien tukien (esim. yrittäjävähennys, perintöveron sukupolvenvaihdothuojennus, metsälahjavähennys) lisäksi selvityksestä puuttui ainakin EU:n yhteisen maatalouspolitiikan maaseutuelinkeinon tuet, rakennerahastotuet ja osa yritysten ja muiden toimijoiden verohelpotuksista.

Työehdot-osasto/Björkbacka

12.10.2017

Sipilän hallitusohjelman kilpailukykyä lisäävän yritystukijärjestelmän kehittämisen ensimmäinen vaihe toteutui heinäkuussa 2016, jolloin voimaan astui laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä. Uuteen lakiin päivitettiin mm. yritystuen käsite. Muutoksen myötä verotukia pitäisi tarkastella samoilla arviointikriteereillä kuin muitakin yritystukia. Laki antaa viitteitä siitä, mihin suuntaan hallitus haluaa kehittää yritystukia. Sen mukaan tuet kohdennettaisiin pitkällä aikavälillä ainakin taloudellisen toiminnan vahvistumiseen ja kansainväliseen kilpailukykyyn.

SAK:n mielestä yritystukiudistusta valmisteltaessa olisi huomioitava kaikki yritystuet. Suorien tukien lisäksi olisi käytävä läpi myös henkilöiden verotusta koskevat tuet, yritysten ja muiden toimijoiden verohelpotukset ja EU:n yhteisen maatalouspolitiikan maaseutuelinkeinojen tuet sekä rakennerahastotuet.

Yritystukiudistuksessa erityisesti huomioitavaa

SAK:lle on erityisen tärkeää, että yritystuet parantavat Suomessa toimivien yritysten kilpailukykyä, uudistavat yritysten toimintaa ja tuotteita sekä samanaikaisesti parantavat työntekijöiden osaamista ja vaikuttavat positiivisesti työllisyyteen ja kansantalouteen. Lisäksi tukien pitäisi olla hyvin kohdennettuja, selkeästi mitattavia ja läpinäkyviä.

Ainakin innovaatiopolitiikassa suorat tuet on todettu keskimäärin vaikuttavammaksi kuin verotuet. Tukien painotuksen pitäisikin olla voimakkaammin innovaatorahoituksessa. Näin Suomessa toimivien yritysten kilpailukyky vahvistuisi, elinkenorakenne monipuolistuisi, teollinen ja palveluihin perustuva osaaminen paranisi ja Suomeen saataisiin uutta työtä.

Sellaisista tuista luopumista voi harkita, jotka ovat tehottomia sekä vähentävät samalla verotuloja merkittävästi tai lisäävät tulonmuuntoa ja monimutkaistavat verotusta. Lisäksi yritystukipolitiikankin perustan pitää olla se, että esimerkiksi eri omaisuusluokkia kohdellaan yhdenvertaisesti.

Luopumisperuste voi olla myös se, että tavoitellun lopputuloksen toteutumiseen vaikuttavat ensisijaisesti muut tekijät kuin yritystukena toimiva verotus, myönnetty verohuojennus heikentää investointien kohdentumista parhaiten tuottaviin kohteisiin tai aiheuttaa jännitteitä suhteessa ansiotulojen verotukseen.

Työryhmässä olisi keskusteltava myös siitä, mikä yhteiskunnallisin perustein myönnettyjen tukien rooli on kokonaisuudistuksessa.

Työehdot-osasto/Björkbacka

12.10.2017

Yhteiskunnallisten tai muin perustein myönnetty tuki on usein perusteltu

Yritystukea säädellään EU:n lainsäädännössä ja globaalisti WTO-säännöillä. Poikkeuksia näihin sääntöihin ovat esimerkiksi tuki, joka myönnetään sosiaalisin perustein. Tuki voi olla rahoitusta, joka tulee markkinaehtoista rahoitusta edullisemmin julkisilta tahoilta, joka annetaan valikoivasti ja joka voi vääristää yritysten välistä kilpailua.

Yritystuki voi olla perusteltu, vaikka ei välttämättä hallituksen painottamiin kilpailukykyä ja uudistumista parantaviin "yritystukiin" kategorisoitavissa olisikaan. Näitä yhteiskunnallisia perusteita voivat olla sosiaalisten ja työllisyysperusteiden lisäksi esim. huoltovarmuus.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

kansainvälisten asioiden asiantuntija Pia Björkbacka
puh. 050 464 5342
pia.bjorkbacka@sak.fi

TEOLLISUUSLIITTO

Teollisuusliitto ry:n kannanotto yritystukien uudistukseen

Teollisuusliitto ry:n kantana on yritystukien säilyttäminen tietyillä edellytyksillä ja tietyistä perustelluista syistä. Yritystukia koskevan lainsäädännön uudistamisessa on käytettävä punnintaa ja harkintaa, eikä vain tehdä uudistuksia uudistuksen vuoksi.

Teollisuusliitto ry katsoo, että yritystukien kokonaisuutta on tarkasteltava perinpohjaisesti ja tehtävä vaikutusarvioinnit ennen kuin yritystukijärjestelmää ruvetaan muuttamaan radikaalisti. Uudistustyötä ohjaamaan on koottava laaja asiantuntijaryhmä yliopistojen, tutkimuslaitosten, ministeriöiden, yritysten, toimialajärjestöjen ja ammattiliittojen asiantuntijoista.

Teollisuusliitto ry esittää, että yritystuot ovat perusteltavissa seuraavissa viidessä tapauksessa. Esittelemme seuraavassa yritystukijärjestelmän säilyttämistä ja kehittämistä puoltavia syitä, seurauksia, esimerkkejä ja näkökulmia, joiden pohjalta Teollisuusliitto ry on perustellun teollisuuspoliittisen kantansa muodostanut.

1. Muualla tuetaan

Tuen maksaminen tuo suomalaiset yritykset samalla lähtöviivalle kilpailijoiden kanssa. Jos kilpailijoiden tukijärjestelmät ajetaan alas, tarvetta tuille ei enää ole. Tämä on toivottavaa. Mikäli tätä kehitystä ei tapahdu, on monissa tapauksissa kannattavaa jatkaa tukemista. Muuten työpaikat uhkaavat kadota ja tuotannosta saadut tulot vähetä. Oletettavasti eri puolilla maailmaa tuettavat alat ovat strategisesti, kansantaloudellisesti tai muulla tavoin tärkeitä. Minkä muun takia juuri nämä alat olisivat valikoituneet tuetuiksi aloiksi? Tuen maksaminen on perusteltua silloin, kun kilpailijamaiden tuista koituu markkinahäiriö ja kohtuutonta haittaa Suomessa tapahtuvan yritystoiminnan kilpailukyvyille.

Erilaisia teollisuuden kilpailukykyyn vaikuttavia tukia on monenlaisia, esimerkkinä mainittakoon päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuki. Suomen on hyvä mukautua yleiseen toimintaympäristöön, jossa eri maat tukevat omaa teollisuuttaan. Näin mahdollistetaan esimerkiksi terästeollisuudessa markkinatalouden ohjausmekanismin mukainen tuotannon sijoittuminen kilpailukykyisimpiin maihin ja yksiköihin. Seuraukset voivat olla mittavia: uhkana on, että Suomesta katoavat työpaikat, verotulot ja hyvinvointi kilpailijamaista poikkeavan verotuksen vuoksi.

Teollisuusliitto ry:n kantana on, että useammilla mittareilla mitattuna esimerkiksi terästuotanto on Suomessa tehokasta, laadukasta ja ilmaston kannalta kestävä. Siksi politiikkatoimet, jotka saattaisivat johtaa terästuotannon siirtymiseen Suomen rajojen ulkopuolelle, ovat vaikeasti perusteltavissa. Useimmiten on kuitenkin hyvin vaikea määrittää, kuinka todellista ja todennäköistä on, että tuotanto tai investoinnit ohjautuvat muualle.

2. Uuden luominen

Yleinen näkemys on, että uuden teknologian ja osaamisen luomiseen suunnattu yritystuki on perusteluin yritystuen muoto. Uuden korkean osaamisen tuotteiden luomiseen käytetään valtion tukia kautta maailman ja kaikkien merkittävien kilpailijoidemme elinkeinopoliittisissa strategioissa. Myös Suomessa uuden liiketoiminnan luominen – varsinkin clean tech, kiertotalous, tekoäly ja robotiikka – on keskeinen yritystuen kohde. Kaikilla näillä kasvavilla aloilla pärjääminen vaatii valtion läsnäoloa.

Teollisuuspolitiikka on nykyisin erittäin tehokasta monilla kilpailijoillamme, kuten Tanskassa, Saksassa, Hollannissa, Etelä-Koreassa ja Kiinassa. Siksikin on perusteltua, että Suomessa kilpailukykyisen yritystukijärjestelmän tulee olla osana hyvin muotoiltua ja tehokasta teollisuuspolitiikkaa.

TKI-toiminnan tukeminen (Tekesin avustukset yrityksille) ja lainat TKI-toimintaan ovat kannatettavia yritystuen muotoja. Suomella on selkeitä historiasta, luonnonolosuhteista ja aiemmista panostuksista johtuvia kilpailuetuja arktisessa laivanrakennuksessa. Tällä hetkellä laivanrakennuksen uudet markkinat kiinnostavat kaikkia kovimpia kilpailijoitamme. Lisäksi monet näistä maista panostavat myös pienempiin markkinoihin, mukaan lukien arktisen laivanrakennuksen. Etumatkamme onkin pienentynyt ja esimerkiksi Norjan julkiset panostukset ovat viime vuosina olleet merkittäviä. Tekesin Arktiset meret -hanke on auttanut Suomea ylläpitämään kilpailuasetelmia. Teollisuusliitto ry esittääkin, että tällaisia kilpailuasetelmia vahvistavia yritystukimuotoja on lisättävä.

3. Ilmastonmuutoksen torjuminen

Ilmastonmuutoksen torjunta ja siihen liittyvät toimet eivät perustu markkinoiden tarpeisiin, vaan puhtaasti poliittiseen päätökseen. Tämän vuoksi on toimien aikaansaamiseksi perusteltua käyttää yritystukia. Kaikilta osin ilmastotavoitteet eivät kohtelee EU:n jäsenmaita tasapuolisesti. Ilmastonmuutoksen ehkäisyn lisäksi yritystukitoimissa olisi otettava huomioon tuilla saavutettavat muut hyödyt, kuten uusien tuotteiden ja työpaikkojen syntyminen.

Uusiutuvan energian tuotantotuki on osin ongelmallinen. Koska EU on asettanut Suomelle tavoitteita ja rajoja ilmastopäästöjen suhteen, tulee nämä määräykset myös täyttää. Syöttötariffien avulla esimerkiksi tuulivoiman tuotanto on saatu kasvuun. Toisaalta tuulivoimaan asetetut teollisuuspoliittiset tavoitteet eivät ole toteutuneet. Muut maat ovatkin ottaneet johtavan aseman tuulivoiman laitetoimituksissa. Nykymuotoiltaan tuulivoimatuki on osoittautunut kalliiksi veronmaksajille. Teollisuusliitto ry:n kantana on, että ilmastonmuutoksen hillintään tähtäävien tukien muotoilun olisikin jatkossa onnistuttava paremmin yhdistämään kustannustehokkuus-, ilmasto-, teollisuuspoliittiset ja kotimaisuustavoitteet.

4. Alueellinen kehitys

EU:ssa yritystukia käytetään paljon alueellisen kehityksen tasaamiseksi. Saman logiikan mukaisesti Suomen sisällä on joissain tapauksissa syytä tasata alueiden kilpailukykyä tukemalla muun muassa syrjäisempien seutujen kuljetuksia. Suomen kansainvälistä kilpailukykyä on myös hyvä vahvistaa

tasaamalla Suomen muuta EU:ta syrjäisemmästä sijainnista, kylmemmistä olosuhteista, pidemmistä välimatkoista ja korkeammasta tieliikenteen verotuksesta koituvia kilpailuhaittoja.

Teollisuusliitto ry katsoo olevan perusteltua alentaa kuljetuksien hintaa, koska Suomessa välimatkat ovat pitkiä. Lisäksi yleinen kuluttajien polttonesteistään maksama hinta on monia kilpailijoita korkeampi. Siksi dieselpolttoaineen normia alempi verokanta on perusteltua säilyttää. Maantiekuljetusten lisäksi on tarpeen pitää huolta merikuljetusten ja talvimerenkulun hintojen kilpailukykyisyydestä. Muuten Suomen viennin kilpailukyky on vakavasti uhattuna.

5. Huoltovarmuus

Suomen kaltaisessa logistiikan näkökulmasta saareksi luettavassa valtiossa on otettava huomioon riittävä huoltovarmuus mahdollisessa kriisitilanteessa. Elintärkeitä toimintoja on kyettävä pitämään pystyssä myös tilanteessa, jossa kauppasuhteet ulkomaille katkeavat tai häiriintyvät. Esimerkiksi elintarvikkeiden tuotannon, energian tuotannon ja kuljetusten pitää toimia kriisiaikoinakin.

Teollisuusliitto ry:n kantana on, että sähkön tuotantokapasiteettia ja muita huoltovarmuuden kannalta merkittäviä tuotannontekijöitä tulee olla riittävästi myös kuljetusten häiriintyessä. Myös kriisioloissa on pystyttävä huolehtimaan teollisuuden, kotitalouksien ja muiden tahojen toimintakyvystä. Tämän tavoitteen saavuttamiseen voidaan tarvittaessa käyttää yritystukia.

Yleiset perustelut

Tuottavuuden kehittäminen on yksi yritystukien tavoitteista. Teollisuusliitto ry katsoo, että tuottavuuden parantamisen lisäksi myös uutta teollista toimintaa luovan teollisuuspolitiikan tulee olla tärkeä kriteeri yritystukien kohdistamisessa. Tuottavuus (ainakin euroissa mitattuna) on korkea monilla vakiintuneilla aloilla. Tästä esimerkkeinä teräs- ja autoteollisuus. Uhkana onkin, että kypsempien alojen kilpailijoita vähäisempi yritystuki johtaa tuotannon vähenemiseen Suomessa, mikä pikemmin saattaisi laskea tuottavuutta.

Yleisesti ottaen Teollisuusliitto ry pitää lyhyempikestoisia tukimuotoja, kuten investointituet, tehokkaampina kuin pitkäaikaisia tukiautomaatteja. Yritystukijärjestelmän tulee olla myös selkeä, pitkäjänteinen ja helposti ennakoitavissa oleva. Tavoitteena tulisi olla pitkän aikavälin tuottavuuden kehittäminen.

Yritystukipolitiikan muotoilun tulisi perustua yhteiskunnan eri toimijoiden jakamiin tosiasioihin, tilastoihin ja kansainvälisiin vertailuihin. Esimerkiksi teollisuuden energiaverotuksen kohdalla näin ei ole aina ollut, vaan eri toimijat ovat perustelleet kantojaan keskenään ristiriitaisilla taustatiedoilla.

Kansainväliselle kilpailulle alttiin avoimen sektorin energiaan ja kuljetuksiin kohdistuvassa verotuksessa on luontevaa verrata verotusta kilpailijamaiden verotukseen. Jos verotus on kilpailijoita korkeampaa, on sitä tietyissä tapauksissa syytä alentaa. Tämä maan yleistä verotusta alempi verotaso määrittellen yritystueksi. Kuitenkaan tämä määrittely ei saa olla syy järkevien toimenpiteiden tekemiselle tilanteessa, jossa tuotanto olisi muuten olisi markkinatalouden periaatteiden mukaisesti järkevää tehdä Suomessa, mutta korkeamman verotuksen tähden tuotannon voi olettaa tapahtuvan muualla.

Teollisuusliitto ry esittää olevan toivottavaa, että Suomen valtaapitävät pyrkisivät toimimaan aktiivisesti yritystukien ja muiden markkinoita vääristävien ilmiöiden vähentämiseksi. Ainakin Suomessa verovaroille olisi fiksumpaakin käyttöä. Ennen tämän tavoitteen toteutumista on joissain tapauksissa Suomen etu, että yritystukia maksetaan.

Lopuksi Teollisuusliitto ry kysyy: onko tarkoituksen mukaista käyttää suoria tukia vai välillisiä tukia? Asia on monisyinen. Monesti tämän määrittää se, kumpi tukimuoto on sallittu kansainvälisten sopimusten nojalla. Päästökaupan epäsuoria kustannuksia on sallittua kompensoida yrityksille, kun taas laiteinvestointien tukeminen on lähes aina kiellettyä. Siksi tässä tapauksessa on hyvä keskittyä päästökaupan epäsuorien tukien kompensoimiseen, vaikka investointituki saattaisi olla tehokkaampi vaihtoehto.

Teollisuusliitto ry:n puolesta

Timo Eklund, vastaava tutkija

Anu-Hanna Anttila, tutkimuspäällikkö

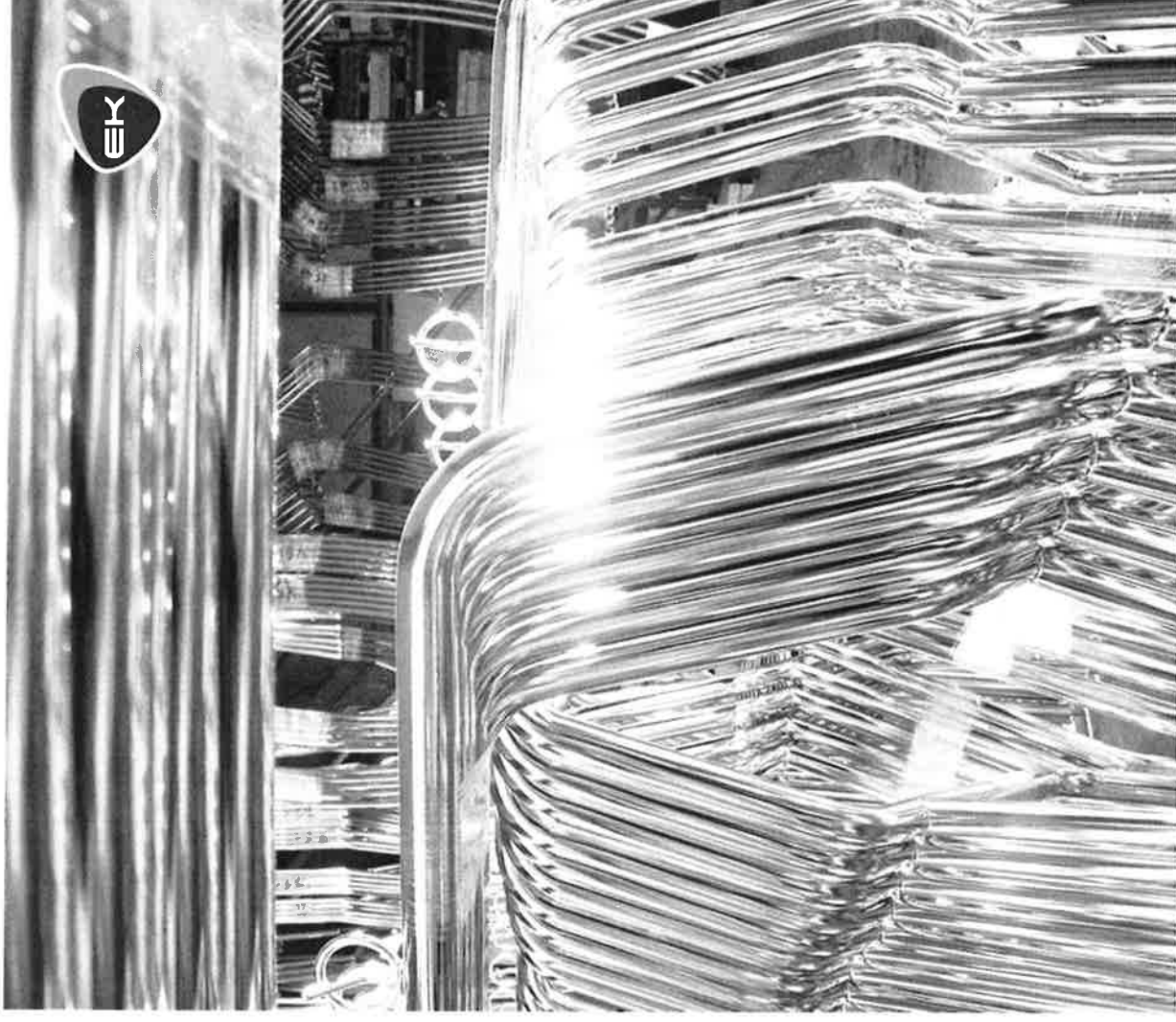
Kuulemistilaisuus / Yritystukien uudistaminen

Jouni Hakala 13.10.2017

Taustaa yritystukikeskustelulle

- Yritysten maksut yhteiskunnalle suuria: esim. yhteisöveron kokonaismääräarvio tälle vuodelle on 5,45 miljardia euroa
- Tukien vaikuttavuuden arviointi ei ole yhdenmukaista – järjestelmän kehittäminen on siksi ensiarvoisen tärkeää ja olennaisempaa kuin yksittäisen tuen käsittely
- Ns. verotuet käsitteellisesti epäselviä – alempikin verokanta on maksajalle kulu, eikä ns. normi ole aina todellinen vaihtoehto
- Tarvitaan ennustettava toimintaympäristö!
- EK luokitteli ja kävi liittoyhteisössään läpi alkuvuonna suorat valtion yritystuet

Suorat tuet 2017 (helmikuu 2017)

Uudistuminen	Markkinapuute	Kilpailukyky	Muu peruste	Ei tuki
T&K rahoitus yrityksille - 161,5 Me v. 2017	Finnveran tappiokorvaus - 64,6 Me v. 2017	Energiaverotuki yrityksille - 218 Me v. 2017	Uusiutuvan energian tuotantotuki (tuulivoiman osalta lakkaava) - 273,4 Me v. 2017 (tuulivoiman osuus 211,4 Me)	T&K-lainat yrityksille - 146,8 Me v. 2017 - v. 2016 käyttämättömistä valtuudesta 50 Me
Cleantech- ja biotalousratkaisujen sekä innovaatioiden kaupallistamisen tukeminen - 43 Me v. 2017		Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatit - 43 Me v. 2017	Kauppa-alustat - 101,4 Me v. 2017	Pääomasijoitus Teollisuussijoitus - 29,5 Me v. 2017
- Kärkihankerahoitusta 2016-18				
Uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointituki - 40 Me v. 2017		Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alustuotteille - 40,3 Me v. 2017	Maaseudun yritystuki - 70,5 Me v. 2017 - EAFRD vastinrahaa	Pääomasijoitus Tekes Pääomasijoitus - 20 Me v. 2017
- Kärkihankerahoitusta 2016-18 (jatko 19-22)				
Energiatuki - 35 Me v. 2017		LNG-termiinaalien investointituki (lakkaava) - 28,5 Me v. 2017	Palkkatuki yrityksille - 59,1 Me v. 2017	Pääomalaina Finnvera - 5 Me v. 2017
Valtionavustus Finpron toimintaan - 34,1 Me v. 2017		Vientitakuut (toiminta voitollista, 0 Me)	Yrityksen kehittämisavustus ja toimintaympäristön kehittämisavustus - 45,1 Me v. 2017 - EAKR vastinrahaa	Finntundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen - 10 Me v. 2017
Tekesin toimintamenot - 29,1 Me v. 2017 (yritysrahoituksen osuus)		Luottomutoinen vienninrahoitus (toiminta voitollista, 0 Me)	Yrityksen kehittämisavustus (kansallinen, lakkaava) - 20,1 Me v. 2017 - 5 Me myöntövaltuuden siirto vuodelta 2016	Lainat Suomen Vientiliitto Oy:n jälleenerahoitustoimintaan (lakkaava) - 82,5 Me v. 2017
Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen - 14,1 Me v. 2017		Laivanrakennuksen innovaatiotuki - yksittäisiä tukipäätöksiä	Starttiraha - 13,6 Me v. 2017	Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan - 0,01 Me v. 2017
Yritysten kehittämispalvelut - 10 Me v. 2017		Varustamoiden ympäristöinvestointituki - yksittäisiä tukipäätöksiä	Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (lakkaava) - 5,3 Me v. 2017	
EU-rahoitusta lisäksi 19 Me			Kuljetustuki - 5 Me v. 2017	
Materiaalitehokkuuden edistäminen - 0,13 Me v. 2017			Työllisyyspeniteinen investointituki (lakkaava) - 5 Me v. 2017	
Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle - tappiokorvauslounaus, 0 Me			Luotsauksen hintatuki - 4,2 Me v. 2017	
Valtionavustus yksittäisten yritysten hankevalmisteluun Venäjällä (lakannut)			Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto - 1 Me v. 2017	
			Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon - 1 Me v. 2017	
			Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (lakkaava) - 0,4 Me v. 2017	
			Median innovaatiotuki (lakannut)	
			Tutkimus- ja kehityshankkeiden valmistelu (lakannut)	
			Uusiutuvan sähkön tuotantotuki - uusi tukimuoto käyttöön 2020	

Elinkeinoelämän näkemys

- Elinkeinoelämä tukee yritystukijärjestelmän kehittämistä ja fokusointia kasvua ja uudistumista sekä kansainvälistä kilpailukykyä paremmin tukevaksi
- Yritystukia leikkaamalla ja yritystukijärjestelmän hallinnon tehokkuutta kehittämällä voidaan säästää 150-200 Me. Nämä säästöt tulee täysimääräisesti kohdentaa TKI-toiminnan lisäpanostuksiin.
- Leikkaukset tulee suunnata tukiin, joilla on muu peruste, ottaen huomioon yritysten tekemät investoinnit ja luottamus niiden edellytysten pysyvyyteen

- Yritystukijärjestelmän läpinäkyvyyttä ja tuloksellisuuden arviointia tulee lisätä tavoitteena parempi tehokkuus
 - Yritystukien vaikuttavuuden arviointiin on luotava yhteismitalliset kriteerit. Vaikuttavuutta on seurattava keskitetysti ja systemaattisesti. Tukien vaikuttavuus ohjaamaan tulevia yritystukipäätöksiä.
 - Tuella luodut työpaikat, tuen vaikutus kasvuun ja tuen myöntämisen hallinnolliset kustannukset
 - Yritystukineuvottelukunnassa tulisi olla riittävän laaja elinkeinoelämän ja sidosryhmien edustus

MISSIO

VISIO
Suomi yritysten toiminta-
ympäristönä muiden
Pohjoismaiden tasolle

TUEMME SUOMEN UUDISTUMISTA JA KASVUA

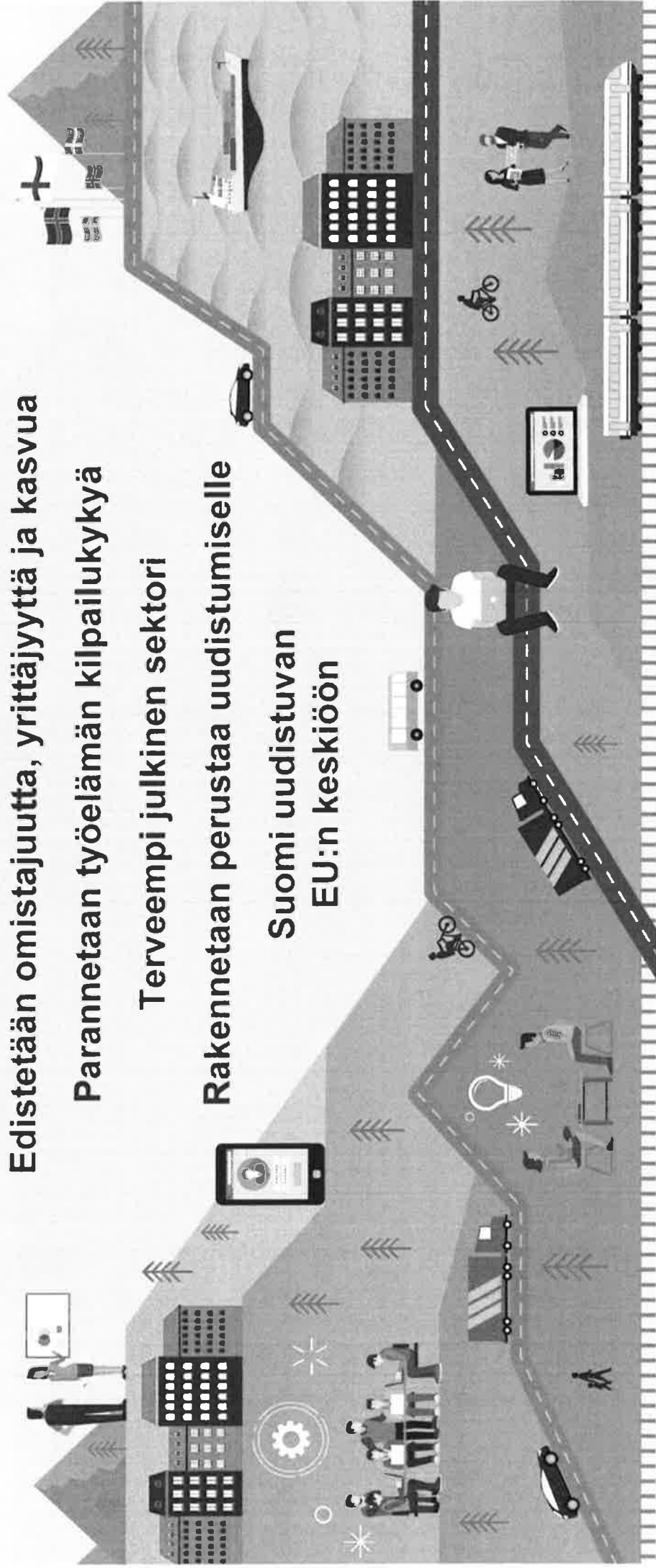
Edistetään omistajuutta, yrittäjyyttä ja kasvua

Parannetaan työelämän kilpailukykyä

Terveempi julkinen sektori

Rakennetaan perustaa uudistumiselle

Suomi uudistuvan
EU:n keskiöön

Työ- ja elinkeinoministeriö
eio@tem.fi

Kuulemistilaisuus 13.10.2017

Yritystukien uudistaminen

Valtioneuvosto on pyytänyt Suomen Elinkeino- ja Kehitysyhtiöt SEKES ry:ltä lausuntoa yritystukien uudistamisesta

Kehitysyhtiöt ovat kuntien omistamia, vapaaehtoisista tarpeista syntyneitä yhtiöitä, jotka edistävät alueen yritysten kasvua ja kilpailukykyä. Kehitysyhtiöiden yritysneuvojat kohtaavat laajasti erilaisia asiakkaita, arvioivat asiakkaiden palvelutarpeen ja vastaavat oman palvelutarjontansa ohella yritysten ohjaamisesta sekä yksityisten, että julkisten palveluiden käytössä.

SEKES-verkoston 45 jäsenyhtiötä työskentelivät vuonna 2016 syvemmin yhteensä noin 32 000 yrityksen kanssa, kaikkiaan kontakteja oli yli 100 000 ja yhtiöt muodostavat siten kattavimman kansallisen yritysryhdydyspinnan. Välittäjärooli lähellä asiakasta on yksi kehitysyhtiön tehtävistä osana kansallista yrityskehitysjärjestelmää.

SEKES kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksiään uudistukseen ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Lähtökohtaisesti tavoite suunnata tukia yritysten uudistumista, kasvua ja pitkän aikavälin tuottavuutta kehittäviin toimiin on kannatettava. Suomen kilpailukykyä on parannettava globaalissa markkinassa, tuet suunnattava kasvuun, tuottavuuden parantamiseen ja kansainvälistymiseen. Myös erilaiset nopeat kokeilut mahdollistavat tukimuodot tulosten arviointineen ovat kannatettavia, yleisesti ottaen kansallisia tukijärjestelmiä ja niiden tehokkuutta tulee pystyä vertaamaan keskenään.

Byrokratian purkua on tehtävä myös yritystuissa ja esim. lump sum/kertakorvausmalli on otettava käyttöön laajemmin. Innovaatio- ja palveluseteli on eräs tällainen kertakorvausmalli, josta on jo hyviä kokemuksia ja jonka käyttöä tulee laajentaa.

Suomen yritystukijärjestelmän painopistettä olisi siirrettävä teknologian tutkimisesta ja kehittämisestä innovaatioihin eli markkinoille vietävien tuotteiden ja palveluiden tukemiseen. Suomi on OECD:n tutkimusten mukaan onnistunut heikosti teknologian hyödyntämisessä vaikka panostamme verrokkiryhmässä merkittävästi kehittämiseen, erityinen tarve on markkinoinnin, myynnin ja kansainvälistymisen tukeen pk-sektorille. Tekesin ja ELY-keskusten myöntämät tuet pääsääntöisesti tukevat tätä tavoitetta ja ovat tapauskohtaisesti yritys- ja/tai hanketasolla arvioituja ja siten hyvin kohdentuvia.

Tukia on verrattava kansainvälisesti eikä Suomen tukijärjestelmä tai sen puute saa aiheuttaa yrityksille kilpailuhaittaa kansainvälisillä markkinoilla Tämä tulee myös esiin EU-osarahoitteisten sekä joidenkin verotukien kohdalla.

Yritystukien luettelossa on myös tuki-instrumentteja, joiden tavoitteet ovat muualla kuin tuen saavan yrityksen toiminnan kehittämisessä, esim. pitkäaikaistyöttömien työllistymisen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy, vähäpäästöisten energian tuotantomuotojen yleistymisen ja niin edelleen. Näitä tukia tulisi arvioida varsinaisen tavoitteen näkökulmasta.

Yritystukilainsäädännön ohjeistus ja tulkinnat on yhtenäistettävä koko Suomessa, alueellisia eroja voi olla itse tukitasoissa mutta myöntämiskriteerien tulee olla samat. Eri julkiset rahoittajat arvioivat yrityksiä samojen kriteerien kuten liiketoimintasuunnitelma, kasvu- ja kehittämistavoitteet mukaan, mutta yhtenäistä rahoitushakemusjärjestelmää ole rakennettu, tässä olisi merkittävä tehostamismahdollisuus.

Laajempänä tavoitteena valtionhallinnossa on tuottaa yhä suurempi osa palveluista digitaalisesti. Tämä korostaa yrityspalveluissa kehitysyhtiön roolia, kokemus on osoittanut, että digitaalisten palvelujen käyttö ja sen aloittaminen vaatii monessa tapauksessa lähipalveluna tuotettua henkilökohtaista ohjausta.

Kuntien omistamille kehittämissyhtiöille myönnetyn toimintaympäristötuen on joissakin yhteyksissä katsottu olevan valtiontukea, jolloin tuki on myönnetty de minimiksenä. Tulkinta käytännössä estää kehittämissyhtiöitä hyödyntämästä toimintaympäristötukea. Kehittämissyhtiöt ovat voittoa tavoittelemattomia organisaatioita, eivätkä ne toimi markkinoilla ja kuntien kehittämissyhtiöt tulee rinnastaa tuen saajina kuntiin, jolloin niille myönnettyssä tuessa ei synny kiellettyä valtiontukea.

SEKES ry, hallitus

Lisätiedot toiminnanjohtaja Jaakko Helenius, 0500 498 020, jaakko.helenius@sekes.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
eio@tem.fi

Kuulemistilaisuus 13.10.2017

Yritystukien uudistaminen

Valtioneuvosto on käynnistämässä työn yritystukien uudistamiseksi. Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksiään uudistukseen liittyen sen alkumetreillä.

Keväällä 2017 tehty virkamiesselvitys yritystuista ja niiden vaikutuksista antaa kokonaiskuvaa aiheeseen liittyvistä aikaisemmista selvityksistä sekä tarkastelun kohteena olevista tuki-instrumenteista. Selvitys on kuitenkin rajattu vaikutuksiin, jotka syntyvät tukea saavan yrityksen toiminnassa, eikä näissäkään ole pystytty ottamaan huomioon tuen mahdollisia vaikutuksia yrityksen / yrittäjän käyttäytymiseen. Suurelta osin tukielementteihin liittyy kuitenkin muita yhteiskunnallisia tavoitteita ja tuen kannustava vaikutus voi useissa tapauksessa olla se keskeinen kasvuun ja kehittämiseen sysäävä elementti - erityisesti mikroyritysten kohdalla.

Lähtökohtaisesti tavoite suunnata tukia yritysten uudistumista, kasvua ja pitkän aikavälin tuottavuutta kehittäviin toimiin on kannatettava. Tukien arviointi tästä näkökulmasta ei kuitenkaan ole yksinkertaista.

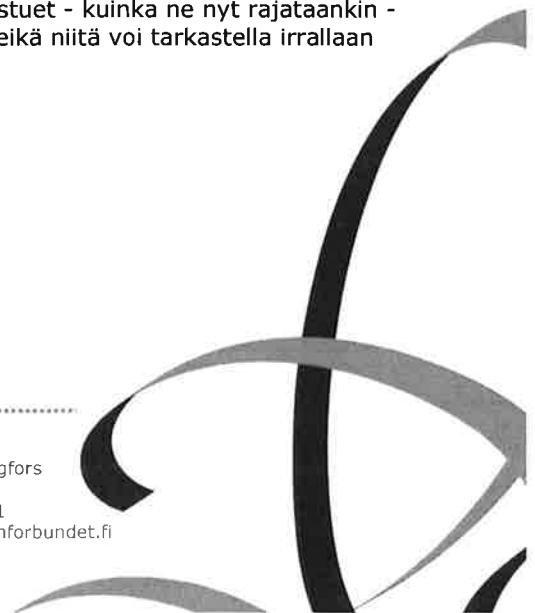
Yritystukien luettelossa on myös lukuisia sellaisia tuki-instrumentteja, joiden tavoitteet näyttävät olevan pääasiassa aivan jossakin muualla kuin tuen saavan yrityksen toiminnan kehittämisessä. Tällaisia muita tavoitteita ovat esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien työllistymisen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy (palkkatuki), vähäpäästöisten energian tuotantomuotojen yleistyminen (uusiutuvan energian tuotantotuki), maatalousyrittäjien jaksaminen ja eläinten hyvinvointi (maatalousyrittäjien, turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalveluiden rahoitus). Tällaisia tuki-instrumentteja tulisikin arvioida varsinaisen tavoitteen näkökulmasta, jolloin usein on syytä tarkastella samanaikaisesti muita vaihtoehtoisia samaa tavoitetta tukevia tukimuotoja (asuntojen tuotannon tukeminen - asumistuki).

Tuki-instrumenttien arvioinnissa on syytä ottaa huomioon myös niiden taustalla olevat rahoitusinstrumentit, niihin liittyvät rajoitteet ja kansainvälinen kilpailutilanne. Tämä tulee erityisesti esiin EU-osarahoitteisten tukien sekä joidenkin verotukien kohdalla. Onko Suomella varaa olla hyödyntämättä tukitoimia, jotka ovat laajasti kilpailijamaissa käytössä.

Kokonaisuuden kannalta on kuitenkin keskeistä verotukien suuri määrä. Verotukien etu on, että ne ovat usein hallinnollisesti keveitä. Niiden vaikuttavuutta on kuitenkin erittäin vaikea arvioida. Tarkastelun ulkopuolelle jää kuitenkin sellaisia veropoliittisia tukitoimia, jotka vaikuttavat kuluttajien käyttäytymiseen ja sitä kautta tukevat dynaamisella tavalla joidenkin yritys-sektoreiden kehittymistä (esim. kotitalousvähenys). Yritystuet - kuinka ne nyt rajataankin - on vain osa yritystoiminnan edistämisen keinovalikoimaa, eikä niitä voi tarkastella irrallaan muusta kokonaisuudesta.

SUOMEN KUNTALIITTO

Jarkko Huovinen
Johtaja
Alueet ja yhdyskunnat

12.10.2017

Työ- ja elinkeinoministeriö
eio@tem.fi

Kannanotto yritystukien uudistamiseen

Verotuksellinen tasa-arvo mahdollistaa reilun kilpailun avoimilla markkinoilla

Yritystukien uudistaminen antaa tilaisuuden ratkaista, miten mahdollistetaan sellainen kehittyvä ja elinvoimainen liikennepalvelusektori, jossa kaikilla toimijoilla on yhtäläiset mahdollisuudet kehittää yritystoimintaansa ja tehdä rohkeita valintoja. Näitä päätöksiä tehtäessä on hyvä huomioida, etteivät ratkaisut kuormita liiaksi valtion taloutta, mutta täyttävät energia- ja ilmastostrategian tavoitteeksi asetetun pyrkimyksen hiilineutraaliin yhteiskuntaan. Tässä yhteydessä esiin nostettu taksien autoverohuojennus on pienen ja keski-suuren yrityksen näkökulmasta erityisesti kilpailullisesti tärkeä kysymys.

TEM:n julkaisu (22/2017) on mielestämme hyvä lähtökohta Valtioneuvoston asettaman työryhmän työn pohjaksi liittyen yritystukien uudistamiseen. Julkaisussa ei kuitenkaan mitenkään oteta huomioon kotimarkkinoiden eri tavoin verotettujen samalla markkinalla toimivien kilpailijoiden tilannetta. Mielestämme tämä on merkittävä puute.

Suomen Taksiliitto ry:n kanta on, että taksien autoverohuojennus on tapa tasata verotuksellista epätasa-arvoa ja kilpailuvääristymää ammattiliikenteen eri toimijoiden välillä, ei verotuki. Henkilöautotaksi on ainoa ammattiliikenteen muoto, jota verotetaan voimakkaasti niin autoverolla, ajoneuvoveron perusverolla kuin käyttövoimaverolla. Samoilla markkinoilla toimivilta kilpailijoiltamme ei peritä joko lainkaan autoveroa eikä ajoneuvoveroa tai sitten niiden perintä on huomattavasti kevyempää.

Verotuen määritelmä rakenteellisena poikkeamana ei siis täyty henkilöautotaksien autoverohuojennuksen osalta, koska ammattiliikenteen osalta perusrakenteena on veron perimättä jättäminen. Taksikalustoa ei tulisi rinnastaa tässä tarkastelussa yksityiskäytössä olevaan autokalustoon, vaan muuhun ammattiliikenteeseen. Liikennepalvelulaki on astumassa voimaan 1.7.2018. Sen jälkeen taksiliikennettä voidaan harjoittaa henkilöauton lisäksi kuorma-autolla, pakettiautolla, kevyellä ja raskaalla nelipyörällä sekä kolmipyörällä. Linja-autolla voidaan harjoittaa myös taksiliikenteen omaista henkilöliikennettä yhtä matkustajaa kuljettaen. Linja-auto on täysin vapaa autoverosta, ajoneuvoveron perusverosta sekä käyttövoimaverosta, myös yksityiskäytössä. Näin ollen taksin hankinnan yhteydessä saatava enintään 4 800 euron autoverohuojennus on vain tapa tasata verotuksellista eroa.

Väestön ikääntyessä ja esimerkiksi hoivapalvelujen keskittyessä maantieteellisesti, erilaisten liikkumisen helppouteen liittyvien palveluyhdistelmien tarve tulee kasvamaan. Myös pienemmällä taksikalustolla, esteettömän kaluston rinnalla, on oma tärkeä paikkansa mahdollistamassa erilaisten asiakasryhmien liikkumista. Näkövammaiset, ikääntyneet ja muut taksipalvelujen käyttäjät tulevat myös jatkossa tarvitsemaan

12.10.2017

yksilöllistä palvelua, johon olennaisena osana liittyy helppo pääsy autoon, myös silloin kun tarvetta pyörätuolille ei ole.

Ratkaisut vaikuttavat yritysten investointipäätöksiin

Verotukselliset päätökset, jotka kohdistuvat suoraan taksiyrittäjän keskeiseen työvälineeseen, vaikuttavat väistämättä yrittäjän tekemiin ratkaisuihin. Verohuojennusten poistaminen ei todennäköisesti lisää verotuloja vastaavalla määrällä, kuin käyttäytymisvaikutukset otetaan huomioon.

Taksien autoverohuojennukseen liittyen ei virkamiestyöryhmä ollut löytänyt mitään tutkimustietoa sen vaikuttavuudesta tai vaikuttamattomuudesta. Kilpailijoiden kohtuuton verotuksellinen eriarvoisuus näkyisi hyvin todennäköisesti investointeina ylisuureen, suurempia päästöjä tuottavaan linja-autokalustoon, vaikka järkevämpää olisi niin ympäristön kuin asiakkaiden tarpeiden näkökulmasta investoida uusinta teknologiaa hyödyntävään pieneen henkilöautokalustoon.

Taksien autoverohuojennus puolitettiin vuonna 2015 (1.3.2015). Taksirekisteröintien määrä ajanjaksolla 1.1.2010 – 28.2.2015 on ollut keskimäärin 289 autoa / kuukausi. Ajanjaksolla 1.3.2015 – 30.9.2017 vastaavasti on rekisteröity takseja keskimäärin 177 autoa / kuukausi. Tämä osoittaa selkeästi, että taksien rekisteröintiin verohuojennus on vaikuttanut merkittävästi. Ajatus siitä, että autoverohuojennuksen poistamisella saavutettaisiin julkaisussa esillä ollut yhdeksän (9) miljoonan verotuotto, on siis perusteeton.

Verohuojennuksen poistamisen yhtenä merkittävänä vaikutuksena käyttäytymiseen tulisi olemaan käytettynä maahan tuotavien ajoneuvojen taksikäytön lisääntyminen. Keski-Euroopassa liikkuu merkittävästi Suomen markkinoita enemmän vähän käytettyjä ja usein suuria päästöjä aiheuttavia edullisia isoja henkilöautoja. Näiden maahantuonti tulisi verohuojennuksen poistamisen myötä kannattavaksi vaihtoehdoksi taksiliikenteen harjoittajille.

Kilpailun tasapuolisuus, vaikutukset markkinoiden toimivuuteen, oikeudenmukaisuus ja muut tavoitteet voidaan tuki hoitaa myös poistamalla verotuki kaikilta markkinoilla toimivilta ammattiliikenteen edustajilta. Se olisi tietysti tasapuolista, mutta ei varmastikaan kokonaisuuden ja liikennepalvelujen kehittymisen kannalta paras ratkaisu.

Jos energia- ja ilmastostrategian tavoitteet nähdään tärkeiksi, on pitkän tähtäimen suunnitelmassa varmasti tarpeen arvioida, voitaisiinko vähäpäästöisyyteen vielä erityisesti saada kannusteita.

Kunnioittaen,

Suomen Taksiliitto

Strategia ja ohjelmat
Ari Mikkilä, Heli Karjalainen, Mika Lautanala

Julkinen
12.10.2017

DM 1926552

Tekesin näkemys yritystukien uudistamisesta

1 Painopiste siirrettävä elinkeinoelämää uudistaviin ja kasvua edistäviin tukiin

Tekesin näkemyksen mukaan yritystukijärjestelmää on perusteellisesti uudistettava siten, että yritystuet edistäisivät talous- ja tuottavuuskasvua. Yritystukien tulisi olla elinkeinoelämää uudistavia eikä säilyttäviä ja valtion intervention tulisi aina pohjautua huolelliseen harkintaan. Uuden luominen ja tuottavuuden parantaminen ovat kestävän talouskasvun perusta kaikilla aloilla.

Työ- ja elinkeinoministeriön raportin¹ mukaan yritystukijärjestelmän painopistettä tulisi siirtää yrityssektorin pitkän aikavälin tuottavuutta edistävään suuntaan. Pitkän aikavälin tuottavuutta edistäviä yritystukia ovat selvityksen mukaan tuet, jotka kannustavat yrityksiä kehittämään uutta osaamista ja ottamaan käyttöön edistyksellisimpiä tuotantotapoja ja -välineitä. Yritystukien kokonaismäärän arvioidaan olleen yhteensä noin 4 miljardia euroa vuoden 2017 talousarviossa. Talouden rakenteita uudistavien tukien osuuden arvioidaan olevan noin 11 prosenttia kaikista yritystuista.

Tekesin näkemyksen mukaan Suomen yritystukijärjestelmä on muodostunut pitkän ajan kuluessa tilkkutäkkimäisesti ilman systemaattista rationaalista pohdintaa tukien periaatteista, julkisen intervention tarpeellisuudesta ja legitimitetistä sekä ilman käsitystä tukijärjestelmän tehokkuudesta kokonaisuutena. Tekesin käsityksen mukaan Suomen talouden kasvu voi pitkällä aikavälillä perustua vain työn tuottavuuden kasvuun ja elinkeinoelämän uudistumiseen. Uudistuminen puolestaan pohjautuu osaamiseen ja tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan. Virkamiesselvityksessä esitetty yritystukien suuntaamisen keskeinen lähtökohta – pitkän aikavälin tuottavuuskasvu – on erittäin kannatettava.

Kun otetaan huomioon yritystukien valtava määrä (4 miljardia euroa), on yritystuissa kysymys myös massiivisesta julkisesta interventioista elinkeinoelämään. On hämmästyttävää, että uudistavien tukien osuus kaikista yritystuista jää vain 11 prosenttiin. Tekesin näkemyksen mukaan ainakin tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa suorat tuet ovat välillisiä tukia vaikuttavampia.

Yritystukiselvityksessä yritystukien vaikuttavuudesta todetaan olevan vähän vaikuttavuuden arviointiin liittyvää tietoa ja tutkimusta. Tekesin näkemyksen mukaan yritystukien suuntaamisen ja uudistaminen tulisi nimenomaan perustua tutkittuun tietoon ja vaikutusten huolelliseen arviointiin. Yleisestä linjasta poiketen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan julkisesta rahoituksesta ja Tekesin rahoituksen vaikutuksista on runsaasti tutkimus- ja arviointitietoa.

2 Julkinen rahoitus t&k- ja innovaatiotoimintaan

Yritystukiselvityksen mukaan tutkimus suosittaa yleisesti suuntamaan yritystuet toimintaan, johon arvioidaan liittyvän positiivisia ulkoisvaikutuksia muuhun yhteiskuntaan leviävien innovaatioiden ja muiden yhteiskunnallisten hyötyjen muodossa. Talusteoria ja empiiriset vaikuttavuustutkimukset tukevat yritystukien suuntaamista yritysten t&k-toiminnan tukemiseen siihen liittyvien positiivisten ulkoisvaikutusten takia.

Tekesin rahoittamissa projekteissa hanke toteutetaan usein julkisen rahoituksen vuoksi aiottua suurempana, nopeammin tai hankkeen soveltamisala laajenee. Tutkimuksen mukaan jokainen

¹ Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Yritykset 22/2017, Virkamiesselvitys yritystuista ja niiden vaikutuksista.

Strategia ja ohjelmat

Ari Mikkela, Heli Karjalainen, Mika Lautanala

Julkinen

12.10.2017

DM 1926552

euro julkista rahaa t&k-toimintaan lisää kahdella eurolla t&k-toiminnan laajuutta. Suomalaisen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän vahvuutena on ollut myös tiivis yhteistyö innovaatiotoiminnassa. Tiivistä yhteistyöstä hyötyvät paitsi rahoitetut yritykset niin myös verkostojen kautta muut yritykset, yliopistot ja tutkimuslaitokset tiedon ja osaamisen leviämisen eli ulkoisvaikutusten kautta.

Julkista rahoitusta tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan on voimakkaasti leikattu viimeisten vuosien aikana. Samaan aikaan ovat yritysten omat panostukset tutkimus- ja innovaatiotoimintaan voimakkaasti vähentyneet. Tilastokeskus arvioi yritysten t&k-toiminnan menoiksi 3,998 miljardia euroa vuonna 2016, vähennystä huippuvuodesta 2008 on 1,1 miljardia euroa. Yritysten t&k-menot olivat viimeksi nimellisesti alle 4 miljardin euron vuonna 2005. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan t&k-menojen osuus bruttokansantuotteesta oli 2,81 prosenttia vuonna 2016. Tätä pienempi osuus on ollut viimeksi vuonna 1998. Kv. vertailussa Suomen panostus t&k-toimintaan on jyrkässä laskussa (kaikki sektorit, ks. kuvio 1).

Tutkimus- ja vaikuttavuustiedon näkökulmasta Tekes pitää yritystukijärjestelmän nykyistä rakennetta ja painopisteitä kyseenalaisina ja epäjohtomukaisina. Yritystukijärjestelmä ja tukien kohdistuminen eivät tue talouden kasvua ja uudistamista kestäväällä tavalla eivätkä edistä Suomen kilpailukykyä. Yritystukien uudistuksessa painopisteen tulisi ehdottomasti olla elinkeinoelämää uudistavissa tuissa. Suomalaisten tuotteiden ja palveluiden kv. hintakilpailukykyistä huolehtimisen lisäksi tärkeää on parantaa talouden pitkän ajan tuottavuuskehitystä. Tämä puolestaan pohjautuu osaamiseen ja tutkimus- ja innovaatiotoimintaan.

OECD:n kesällä 2017 julkaiseman Suomen innovaatiopolitiikan maakatsauksen² mukaan elinkeinoelämää vaivaa monimuotoisuuden puute, vienti on liikaa muutaman alan ja suurten yritysten vastuulla ja tuottavuuskehitys on heikkoa.

Raportin mukaan julkinen rahoitus soveltavaan tutkimukseen ja mahdollistaviin teknologioihin on merkittävästi vähentynyt Tekesin avustusvaltuuksien ja VTT:n rahoituksen leikkausten jälkeen. Valtion t&k-rahoituksessa painopiste on siirtynyt soveltavasta tutkimuksesta yliopistoissa tehtävään perustutkimukseen. OECD:n mukaan yritysten, yliopistojen ja tutkimuslaitosten välinen yhteistyö on Suomessa ollut perinteisesti tiivistä, mutta sekin on viime vuosien aikana heikentynyt. Tekesin budjetin suuret leikkaukset ovat merkinneet yhteistyössä tehtävän tutkimus- ja innovaatiotoiminnan merkittävää vähenemistä.

OECD myös toteaa, että yritysten tutkimus- ja innovaatiotoiminnan julkinen tuki on Suomessa liian vähäistä. Kansainvälisessä vertailussa Suomi on jälkijoukoissa (ks. kuviot 2 ja 3). OECD:n mukaan valtio vähentää innovaatiotoiminnan riskiä vähemmän kuin vertailumaissa ja näin radikaalien innovaatioiden kehittäminen vaikeutuu. Monissa kilpailijamaissa innovaatiopolitiikka on ollut vastasyklisiä toisin kuin Suomessa (Tanska, Saksa, Alankomaat, Norja). OECD:n mukaan Suomen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmässä on toteutettu suuria rakenneuudistuksia ilman selkeää visiota.

Tekesin innovaatorahoitus täyttää tutkitusti kaikki hyvän yritystuen edellytykset, jotka on määritelty laissa taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä (429/2016):

- selkeä taloudellinen tai yhteiskunnallinen tavoite
- markkinapuutteen korjaaminen ja ulkoisvaikutukset
- kustannustehokkuus

² OECD Reviews of Innovation Policy: Finland 2017

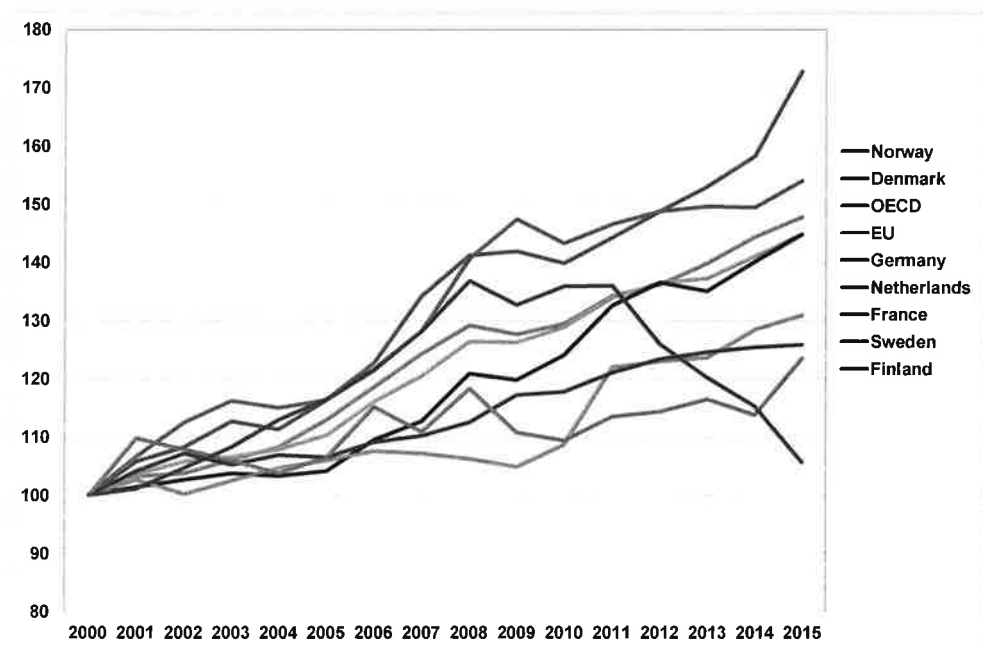
Strategia ja ohjelmat
Ari Mikkilä, Heli Karjalainen, Mika Lautanala

Julkinen
12.10.2017

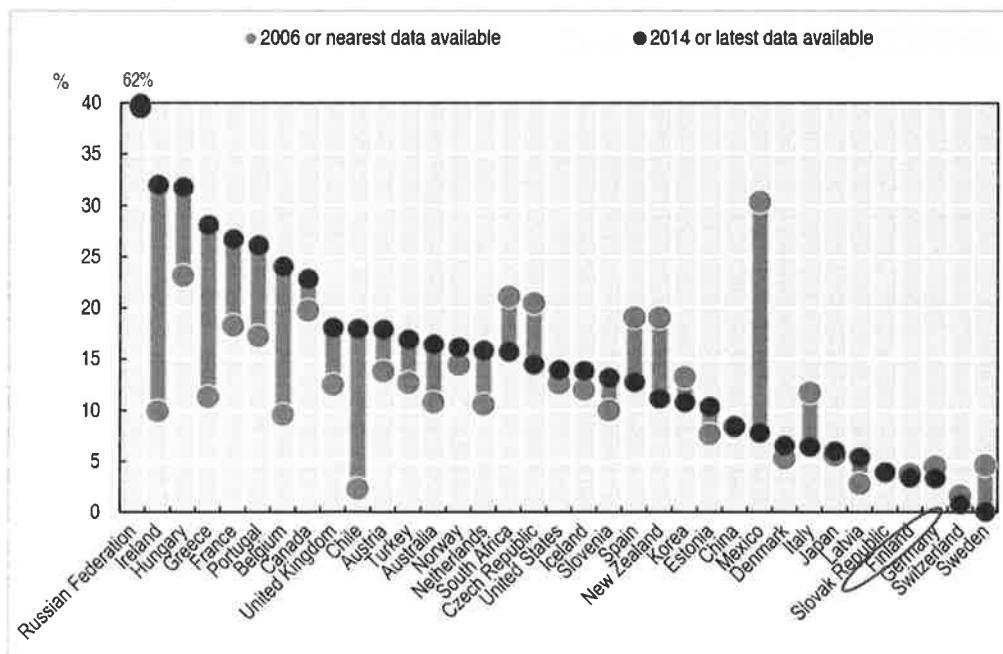
DM 1926552

- vähäiset kilpailua vääristävät vaikutukset
- määräaikaaisuus
- kannustava vaikutus yritysten toimintaan
- tuen vaikuttavuuden arviointi

Kuvio 1. T&k-menojen reaalin kehitys vuosi 2000=100. Lähde: OECD MSTI-tietokanta.

Kuvio 2. Julkinen tuki yritysten t&k-toimintaan (suorat ja verotuet), osuus yritysten t&k-menoista. Lähde: OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2016.

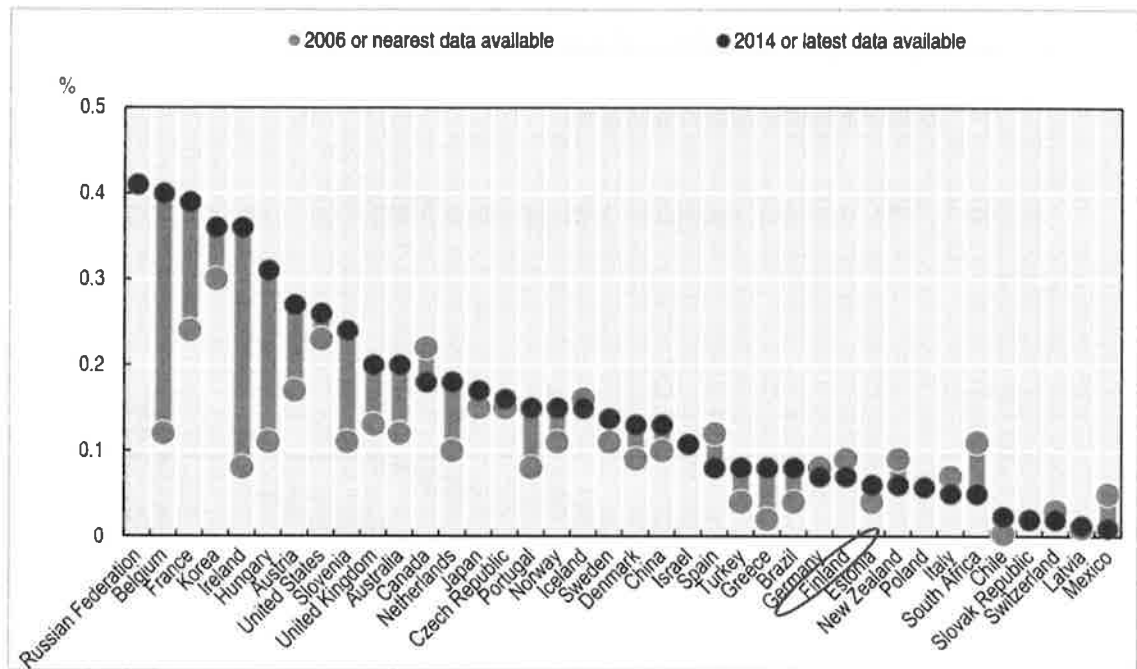

Strategia ja ohjelmat
Ari Mikkilä, Heli Karjalainen, Mika Lautanala

Julkinen
12.10.2017

DM 1926552

Kuvio 3. Julkinen tuki yritysten t&k-toimintaan (suorat ja verotuet), BKT-osuus. Lähde: OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2016.

11.10.2017

YM179/4/2017

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite Yritystukien uudistamista koskeva kuulemistilaisuus 13.10.2017
Hänvisning

Asia Ympäristöministeriön kannanotto yritystukien uudistamiseen
Ärende

Yritystukia ja niiden vaikutuksia koskevassa virkamiesselvityksessä (työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 22/2017) on mainittu seuraavat ympäristöministeriön hallinnonalalle kuuluvat, yritystuiksi katsotut tuet:

- öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto
- valtion korkotuki ja takaus sosiaalista vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotantoa varten otetuille lainoille
- käynnistysavustus valtion tukemien vuokra-asuntojen rakentamiseen
- avustukset erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi
- valtion myöntämiin aravalainoihin liittyvät avustukset
- valtion takaus vuokra-asuntojen rakentamista varten otetuille lainoille

Näistä tuista euromääräisesti selvästi suurin on avustukset erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi. Tänä vuonna niitä myönnetään yhteensä 119 miljoonaa euroa. Käynnistysavustuksia valtion tukemien vuokra-asuntojen rakentamiseen myönnetään tänä vuonna 20 miljoonaa euroa. Muut mainitut tuet ovat huomattavan pieniä, niissä avustus- tai korkotukimäärät ovat tänä vuonna kussakin vain 0–5 miljoonaa euroa.

Öljyjätehuoltoa lukuun ottamatta ympäristöministeriön hallinnonalan tuet liittyvät sosiaaliin asuntotuotantoon. Näiden tukien tarkoituksena edistää kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeusasuntojen tuotantoa pieni- ja keskituloisille kotitalouksille. Tätä tarkoitusta varten valtion asuntorahaston varoista myönnetään korkotukea ja takauksia lainoille, joita kunnat, yritykset ja muut yhteisöt ottavat vuokra- ja asumisoikeusasuntojen rakentamista, hankintaa ja perusparantamista varten. Korkotukilainoilla on korvattu aiemmin myönnetty valtion aravalainat, joita koskeva laina- ja asuntokanta on kuitenkin edelleen suurelta osin olemassa. Lisäksi valtion varoista myönnetään avustuksia erityisryhmiin kuuluville henkilöille tarkoitettujen kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentamiseen, hankintaan ja perusparantamiseen. Tällaisia erityisryhmiä ovat huonokuntoiset ja muistisairaat ikääntyneet, vammaiset henkilöt, asunnottomat, päihde- ja mielenterveyskuntoutujat, opiskelijat ja nuoret.

Näiden asuntotuotantoa koskevien tukien tavoite on yhteiskunnallinen: niillä pyritään korjaamaan edullisten asumisratkaisujen puutteesta erityisesti suurilla kaupunkiseuduilla johtuvaa markkinahäiriötä. Kasvukeskuksissa on suuri tarve kohtuuhintaisille vuokra-asunnoille, sillä markkinaehtoisilla toimijoilla ei ole kannustimia tuottaa kohtuuhintaisia asuntoja ja ky-

synnän ja tarjonnan epäsuhta pitää markkinaehtoisten vuokra-asuntojen vuokrat korkeina. Siksi valtio tukee kohtuuhintaisten, sosiaalisten perustein valituille asukkaille tarkoitettujen vuokra- ja asumisoikeusasuntojen tuotantoa ja parantaa siten asuntoa tarvitsevien kotitalouksien asemaa ja edistää kasvukeskuksissa asuvien ja niihin muuttavien kotitalouksien mahdollisuuksia löytää tuloihinsa nähden sopivia asumisratkaisuja. Lisäksi kohtuuhintaisilla vuokra- ja asumisoikeusasunnoilla voidaan vähentää segregatiota osoittamalla näitä asuntoja alueille, joilla on tarve kiinnittää huomiota asukasrakenteen monipuolisuuteen.

Asuntotuotantoa koskevilla tuilla ei paranneta niitä saavien yritysten tai muiden yhteisöjen taloudellista asemaa tai muutenkaan tueta niiden yritystoiminnan harjoittamista. Tuki on korvausta yrityksen tai muun yhteisön täyttämästä julkisen palvelun velvoitteesta eli sosiaalisin perustein valittujen asukkaiden tarpeita vastaavien ja asumiskustannuksiltaan kohtuullisten asuntojen tuottamisesta ja ylläpitämisestä. EU-oikeuden valtioneuvoston päätösten kannalta kyse on yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin myönnettävistä tuista (SGEI). Tukien ehdot on laadittu siten, että tuki ei jää hyödyttämään sen saajana olevaa yritystä tai muuta yhteisöä vaan se kanavoituu asukkaiden hyväksi edullisemman vuokran tai käyttövastikkeen muodossa. Tämä on varmistettu tuettujen asuntojen käyttöä ja niiden omistajayhteisöjen toimintaa koskevilla rajoituksilla, jotka muun muassa edellyttävät, että asukkailta perittävien vuokrien ja käyttövastikkeiden määrittely tapahtuu omakustannusperusteisesti, asukasvalinta on sosiaalista ja tuensaajayrityksen toimialaa, riskinottomahdollisuuksia ja omistajille tuloutettavissa olevaa voittoa on rajoitettu merkittävästi. Sikäli kun tukea myönnetään erityisryhmille tarkoitettuihin asuntoihin, esimerkiksi ikääntyneille tai vammaisille henkilöille tarkoitettuihin palveluasuntoihin, tuki kohdistuu ainoastaan asuntojen tuotantoon, ei miltään osin asukkaille annettaviin hoito- tai muihin palveluihin.

Ympäristöministeriön hallinnonalalle kuuluvat asuntotuotannon tuet eivät siis ole yritystukia sanan perinteisessä merkityksessä. Ne eivät tue niitä saavia yksittäisiä yrityksiä, mutta ne parantavat elinkeinoelämän kilpailukykyä yleisemmällä tasolla: kohtuuhintaisen asuntotarjonnan lisääntyminen alueilla, joilla sille on eniten tarvetta, tasapainottaa asuntomarkkinoita ja helpottaa työvoiman, erityisesti pieni- ja keskituloisten työssä käyvien ja työhön tulevien ihmisten liikkuvuutta, heidän työllistymistään ja yritysten työvoiman saantia. Myös öljyjätehuololle myönnettävän tuen tavoite on yhteiskunnallinen: sen tarkoituksena on tehostaa öljyjätteen ja muiden vaarallisten jätteiden jätehuoltoa ja siten edistää ympäristönsuojelua.

Valtioneuvoston 28.9.2017 asettaman työryhmän tehtävänä on kehittää yritystukijärjestelmää selkeämmäksi, paremmin yritysten uudistumista ja tuottavuutta edistäväksi sekä valtiontalouden kannalta kustannustehokkaammaksi ottaen huomioon energia- ja ilmastostrategian tavoitteet. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuilla on sen sijaan puhtaasti yhteiskunnallinen tavoite eikä niillä edes tavoitella tukea saavien yritysten kasvua tai tuottavuuden lisäämistä. Tämä asia on todettu myös edellä mainitussa virkamiesselvityksessä.

Lisäksi ympäristöministeriön hallinnonalan tukia ollaan parhaillaan monelta osin uudistamassa. Ministeriössä on vireillä hallitusohjelmaan ja eduskunnan lausumaan (EV 81/2016 vp) perustuva lainsäädäntöhanke sosiaalista vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotantoa koskevan korkotukijärjestelmän kehittämiseksi. Sitä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätestuntokauden 2018 alussa. Myös öljyjättemaksulla rahoitettavaa öljyjätehuoltoa koskeva tukijärjestelmä on tarkoitus uudistaa kuluvan hallituskauden aikana.

Edellä todettu huomioon ottaen ympäristöministeriö esittää, että valtioneuvoston asettaman työryhmän ei yritystukien uudistamista koskevassa työssään ole tarpeen ottaa kantaa edellä mainittuihin, ympäristöministeriön hallinnonalalle kuuluviin yritystukiin.

Kansliapäällikön sijainen, ylijohdaja

Helena Säteri

Hallitussihteeri

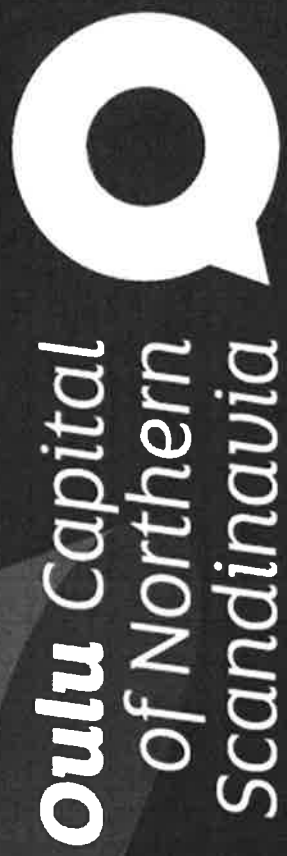

Ville Koponen

BusinessOulu

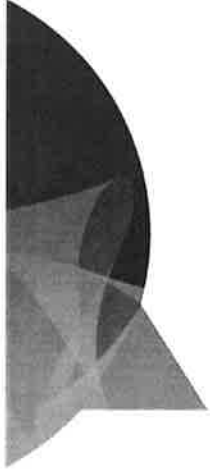
Kannanotto yritystukiudistukseen

Oulu Capital
of Northern
Scandinavia

OULU

Yleisiä huomioita

- Yritystukijärjestelmä kokonaisuudessaan (verotuet ja suorat yritystuet) on erittäin laaja kokonaisuus.
- Suorat yritystuet sisältävät vaikutuksiltaan useita eri tyyppisiä tukimuotoja, kuten esim. energia- ja ympäristöpolitiikka sekä maatalouspolitiikka.

Ne suorat yritystuet, joiden tavoitteena on luoda yrityksissä uutta kasvuliiketoimintaa, vientiä ja työpaikkoja pitäisi käsitellä omana kokonaisuutenaan.

Tällä hetkellä suorien yritystukien kokonaisuuden sisällä on valitettavasti leikattu niitä tukimuotoja, joilla tavoitellaan yritysten uusiutumista (esim. T&K&I -tuet.)

OULU

Yrityselämän uudistumiselle ja kasvulle tärkeät yritystuet

1. Yrityksille suoraan kohdennetut rahoitukset

- ELY-keskuksen yritystuet (mm. investointi-, kehittämis- ja kansainvälistymistuki) ovat hyviä ja perusteltuja koska niiden avulla on pystytty käynnistämään merkittäviä kasvuhankkeita.
- ELY:n kehittämistuesta on viime vuosina tullut entistä merkittävämpi rahoitusmuoto monien startupien kasvulle
- Kuljetustuki on merkittävä tukimuoto koko Pohjois-Suomessa esim. puuteollisuudelle ja talotehtaille.

+ riskirahoituksen turvaaminen alkaville yrityksille

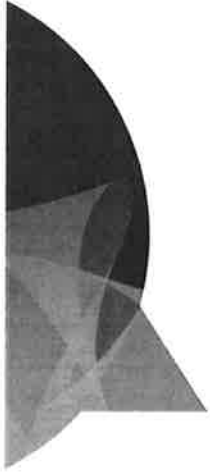
2. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta

- T&K&I –rahoitus on tulevaisuudessa erityisen tärkeää kaikilla toimialoilla voimakkaan teknologian hyödyntämiseen liittyvän murroksen vuoksi.
- Tekesin yritystukien muuttuminen melkein kokonaan lainapainotteiseksi on vaikeuttanut monen yrityksen talous- ja tasetilannetta.

3. Työllisyys

- Starttirahalla on ollut merkittävä vaikutus uusien perustettavien yritysten volyyymiin ja yrittämisen kynnyksen madaltamiseen liittyen
- + ensimmäisen henkilön palkkaamisen helpottaminen

OULU

Lopuksi

Ennakoivan rakennemuutoksen tavoitteena jatkuvasti ja pitkäjänteisesti uudistaa elinkeinoelämää ja mahdollistaa yritysten liiketoiminnan uudistumista ja kasvua.

Jotta tässä onnistuttaisiin, tulee yrityksillä olla käytettävissä tarpeellinen määrä yrittäjyyteen, liiketoiminnan uudistamiseen, kasvuun ja vientiin liittyviä kannustavia rahoitusmahdollisuuksia.

OULU

Työ- ja elinkeinoministeriö,

12.10.2017

eio@tem.fi

Viite: Lausuntopyyntö / Yritystukien uudistaminen

Bioenergia ry kiittää lausuntopyynnöstä.

Bioenergia ry pitää tärkeänä, että työryhmän laatimassa tiekartassa otetaan huomioon kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteet ml. tavoitteet lisätä uusiutuvan energian osuus 50%:iin energian loppukulutuksesta vuoteen 2030 mennessä sekä kotimaisen energian osuus 55 %:iin energian loppukulutuksesta.

Hallitus tavoittelee energia- ja ilmastostrategiassaan uusiutuvan energian merkittävää lisäämistä vuoteen 2030 hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategiassa merkittävä kasvu on laskettu erityisesti metsähakkeen varaan (15 TWh). Sen osuus koko odotetusta uusiutuvan energian kasvusta vuosien 2015 ja 2030 välillä (43 TWh) on 35%.

Suomessa metsähakkeen käyttöä on tuettu energiatehokkaassa sähkön- ja lämmön yhteistuotannossa. Metsähakkeen tuki on ollut Euroopan kustannustehokkaimpia uusiutuvan energian tukia sähköntuotannossa: tuen suuruus on korkeimmillaan 18 €/MWh, kun EU-26 -maiden uusiutuvan energian tukijärjestelmien painotettu keskiarvotaso sähköntuotannossa oli 110 €/MWh vuonna 2015¹. Lisäksi:

- tukitaso pienentyy 60%:iin eli tasolta 18 €/MWh 10,8 €/MWh:iin vuonna 2019 runkopuulle, jonka läpimitta ylittää 16 cm
- metsähakkeen tukijärjestelmä on dynaaminen: jos päästöoikeuden hinta kasvaa nykyiseltä n. 7,3 €/tCO₂ tasolta merkittävästi, tuki alkaa pienentyä ja menee nolnaan, kun 23 €/tCO₂ taso saavutetaan.
- nämä tekijät poistavat käytännössä riskin siitä, että merkittäviä määriä tehdaskelpoista kuitupuuta tuen takia ajautuisi energiakäyttöön.

Energiaviraston tilastot tuotantotuen käytöstä osoittavat, että suurin osa maksetusta tuesta on ohjautunut kuntien suoraan omistamille energiayhtiöille ympäri maata. Lisäksi osa tuesta on ohjautunut valtion omistamille yhtiöille. Samalla tuki on vahvistanut metsähakkeen hankinta- ja tuotantoketjussa kyseisten kuntien työllisyyttä ja taannut uusiutuvan ja kotimaisen energian käytön merkittävän kasvun Suomessa. Gaian vuonna 2015 laatiman arvion mukaan metsähakkeen 7 TWh:n lisäkäyttö CHP-voimalaitoksissa loisi suoraan 1 080 henkilötyövuotta.

Metsähakkeen käytön kehitys on kasvutoiveista huolimatta polkenut Suomessa paikallaan, vaikka puun energiakäyttö kokonaisuudessaan on viime vuosina ollut

¹ Council of European Energy Regulators, Status Review of Renewable Support Schemes in Europe, 2017, <https://t.co/nGLnyK6kkP>

kasvusuunnassa. Metsähakkeen käyttö lämpö- ja voimalaitoksissa oli vuonna 2016 samalla tasolla kuin 2012. Käyttö on sähköntuotannon tuesta huolimatta pienentynyt viime vuosina sähkön ja lämmön yhteistuotannossa, mutta kasvanut lämmöntuotannossa. Yhteistuotannon osuus vuonna 2016 oli 57 % hakkeen kokonaiskäytöstä.

Jos metsähakkeen tuki nykytilanteessa poistettaisiin, metsähakkeen kulutuksen lasku sähkön ja lämmön yhteistuotannossa kiihtyisi rajusti. Tämä merkitsisi todennäköisesti sitä, että uusiutuvan energian käytön odotettu kasvu Suomessa ei tulisi toteutumaan.

Turpeen verotuksella taas pyritään varmistamaan, että turve ei ole kilpailukykyisempi kuin metsähake tai metsäteollisuuden sivutuotteet, mutta kuitenkin kilpailukykyisempi kuin kivihiili ja muut fossiiliset tuontipolttoaineet. Turpeen verotason korotus heikentäisi turpeen kilpailukykyä kivihiileen verrattuna etenkin länsirannikolla sijaitsevilla sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksissa.

Turpeen energiakäyttö ja turpeen tuotanto on 2010-luvulla ollut laskusuunnassa. Turpeen veron nosto olisi väärä signaali tilanteessa, jossa turvetuotanto on muutenkin vaikeuksissa. Seurauksena olisi välittömästi useiden yritysten alasajo ja satojen työpaikkojen menetys haja-asutusalueilla, joilla työllistymisen mahdollisuuksia on muutoinkin vähän. Muutaman vuoden viiveellä energiaturve poistuisi kokonaan joidenkin laitosten polttoainevalikoimasta ja energian toimitusvarmuus olisi turvattava tuontipolttoaineilla. Tämä heikentäisi edelleen huoltovarmuutta.

Työryhmän tarkasteluun mahdollisesti karsittavista yritystuista, kiinnittäisimme työryhmän huomioon sellaisiin tukiin, jotka edistävät fossiilisten tuontipolttoaineiden käyttöä Suomessa.

Bioenergia ry

Harri Laurikka
toimitusjohtaja

Kannanotto tiekartasta yritystukien uudistamiseksi

Arvion ohessa lähinnä Työ- ja elinkeinoministeriön taustaraporttia "Virkamiesselvitys yritystuista ja niiden vaikutuksista".

Yleisarvio

Raportin keskeiset johtopäätökset osuvat oikeaan: painopisteen pitempään aikajaksoon ja T&K-tukeen, johon liittyy ilmeisiä positiivisia ulkoisvaikutuksia. Raportin johtopäätökset suurimpien tukien arvioinnissa on myös rohkea ja pääpiirteissään oikeansuuntainen. Raportin suositukset ovat siis kannatettavia ja seuraavassa tekemäni huomautukset ovat kokonaisuuden kannalta vähemmän tärkeitä.

Vaikuttavuuden tutkimisesta

Raportissa viitataan EU:n komission edellytyksiin tutkia yritystukien vaikuttavuutta niin sanotulla kontrafaktuaalimenetelmällä. Tämän mukaan tuen saaneita yrityksiä verrataan samankaltaisiin yrityksiin, jotka eivät ole tukea saaneet. T&K-tukien kohdalla menetelmä toimii hyvin, kun yritetään saada selville lisääkö tuki aidosti yritysten investointeja T&K:hon. Laaja ulkomainen tutkimus ja jotkut kotimaisetkin tutkimukset ovat saaneet tukea sille, että julkinen tuki lisää T&K:ta, tosin selvimmin pk-yritysten kohdalla. Ongelmia syntyy, kun samaa menetelmää on käytetty senkin selvittämiseen, miten julkinen tuki vaikuttaa yrityksen tuottavuuteen, muihin investointeihin, työllisyyteen tai liikevaihtoon. Kontrafaktuaalimenetelmän ongelma syntyy siitä, että T&K-tuen perusta on ulkoisvaikutuksissa eli siinä, että jollain aikavälillä tuki vaikuttaa myönteisesti myös muihin yrityksiin. Niinpä tuki ei välttämättä realisoidu esimerkiksi sen saaneen yrityksen tuottavuudessa, vaikka se on aikaansaanut uutta osaamista juuri sitä saaneessa yrityksessä. Kuitenkin tuki on voinut vaikuttaa myönteisesti muihin yrityksiin ja juuri niihin, joita verrataan (kontrafaktuaalisessa menetelmässä) tukea saaneeseen yritykseen. Osaaminenhan siirtyy helposti henkilöstön mukana. Tämän lisäksi T&K-tuen vaikutusviipeet voivat olla huomattavia. Empiirinen kaltaistamistutkimus sen sijaan yleensä olettaa, että vaikutus realisoituu verraten nopeasti. Suomestakin löytyy esimerkkejä siitä, että satsaus alkaa kantaa hedelmää vasta vuosien kuluttua.

Tuen myöntämisen mekanismi

Kun yritystukea myönnetään, on silläkin merkitystä, mikä on tuen myöntämismenettely. Käytäntö, jossa selvästi priorisoidaan tiettyjä toimialoja tai toimintoja, lähtee siitä, että politiikko tai valmisteleva virkamies tietää yrityksiä paremmin, mikä on kansantaloudelle hyväksi. Tekesin T&K-tuki kaiki on järjestelmä, jossa yritykset saavat tehdä hakemuksia miltä tahansa toimialalta ja jossa hakemukset arvioidaan hankekohtaisesti. Pidän tätä järjestelyä parempana kuin sitä, jossa tuki jo ennalta rajoitetaan johonkin muotiteemaan kuten digitalisaatioon tai clean techiin. Sellaisenkin tuen rajaaminen ennalta, jolla on ulkoisvaikutuksia, voi sisältää myös selvä tendenssin suosia omia intressiryhmiä. Sipilän hallituksen kärkihankkeissa, joiden kohdalla positiiviset ulkoisvaikutukset eivät ole kovin ilmeisiä, on myös ollut selvä pyrkimys edistää lempitoimialoja ja -toimintoja ilman selkeitä kansantaloudellisia perusteita.

Helsingissä lokakuun 11. päivänä 2017

Eero Lehto

tutkimuskoordinaattori

Palkansääjien tutkimuslaitos

SN

11.10.2017

TEM ja VN/Yritystukia koskeva kuulemistilaisuus 13.10.2017

Kemianteollisuus ry:n näkemyksiä yritystukien uudistamiseen

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä liittyen yritystukien uudistamiseen. Näkemyksenämme toteamme seuraavaa:

Suomalaisen yhteiskunnan menestys perustuu yritystoimintaan kannustavaan toimintaympäristöön ja korkeaan osaamistasoon. Hyvinvointiyhteiskuntamme selkäranka eli globaaleja ongelmia ratkova vientiteollisuus tukee kaikin mahdollisin keinoin niin osaamisen kuin T&K&I-toiminnan edistämistä. Osaamisen hyödyntämiselle ja innovaatioiden kaupallistamiselle on annettava mahdollisuus ja se onnistuu vain kilpailukykyisessä toimintaympäristössä menestyvien yritysten myötä.

Yritystukien uudistamisselvityksessä pitää käsitellä erikseen valtion budjetista maksettavat tuet ja esimerkiksi teollisuuden kustannuksiin vaikuttavat veroratkaisut. Maksettavat tuet ovat menoeriä valtiolle, kun taas esimerkiksi teollisuuden maksamat energiaverot ovat tuloja valtiolle. Teollisuuden kustannuksiin kohdistuvia veroratkaisuita ei pidä käsitellä yritystukina, mikäli ne eivät alita merkittävästi keskeisten kilpailijamaiden vastaavia veroratkaisuja.

Kemianteollisuuden uudistuminen ja uusien liiketoimintakonseptien luominen tapahtuvat lähes aina olemassa olevan, kannattavan tuotantotoiminnan yhteydessä. Ilman sitä ei ole mahdollisuuksia panostaa tutkimukseen, tuotekehitykseen, uusiin innovaatioihin tai kokeilu- ja pilottihankkeisiin. Uusien tuotteiden valmistuksen aloittaminen ilman valmiina olevaa teollista infrastruktuuria on vaikeaa. Yritystukien jakaminen säilyttäviin ja uudistaviin tukiin voi johtaa väärään johtopäätökseen, sillä teollisessa toiminnassa uudistuminen vaatii lähes poikkeuksetta olemassa olevan teollisen infrastruktuurin ja tuotannollisen toiminnan olemassaoloa.

Energia- ja logistiikkakustannukset ovat isolle osalle vientiteollisuuttamme merkittävä kuluerä. Kaukainen sijaintimme päämarkkinoihin nähden heikentää Suomessa toimivien yritysten kilpailutilannetta kilpailijamaihin verrattuna. Suomella ei ole varaa heikentää vientiteollisuutemme kilpailukykyä nostamalla energian tai liikenteen veroja tai poistamalla verojärjestelmän kilpailukykyä jetta korjaavia ominaisuuksia, kuten:

- Energiaveroleikkuri ja teollisuuden alempi sähkövero korjaavat osaltaan kilpailuvääristymää, joka yrityksille syntyy Suomen korkean energiaverotuksen vuoksi. Niillä kohtuullistetaan energiaverorasitetta lähemmäs sitä tasoa, joka vallitsee tärkeimmissä kilpailijamaissa. Näin toimien voidaan teollisuudelle luoda kilpailijamaiden kanssa mahdollisimman tasavertainen toimintaympäristö.
- Päästökaupan sähkön hintaa nostavia epäsuoria kustannuksia korjaava kompensatio on EU:n sääntöjen mukainen järjestelmä, jolla torjutaan hiilivuodon uhkaa sellaisiin maihin,

SN

11.10.2017

joissa ei ole yhtä kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa kuin EU:ssa. Kompensaatio ei ole yritystuki, vaan mekanismi, jolla teollisuuden kilpailukykyä voidaan säilyttää EU:n päästö-kaupan kustannuksista huolimatta.

Keskeisten kustannusten nousu ja niiden kehitykseen liittyvä epävarmuus, joka voi olla myös poliittista, saa yritykset pohtimaan tuotanto- ja investointitoimintaansa pitkällä tähtäimellä. Tuotannon siirtyminen Suomesta johtaa aina verotulojen pienemiseen, ei pelkästään esimerkiksi energiaveroissa, vaan kaikissa veroluokissa. Teolliseen tuotantoon liittyvää osaamisesta syntyy toimintaympäristössä, jossa tuotannollinen toiminta voi hyvin. Kilpailukykyinen teollisuus luo vaurautta, joka mahdollistaa yhteiskuntamme hyvinvoinnin ja kansantaloutemme uudistumisen.

Kemianteollisuus ry

Timo Leppä
Toimitusjohtaja

12.10.2017

Työ- ja elinkeinoministeriön nimeämälle yritystukityöryhmälle
eio@tem.fi

Kommenttipuheenvuoro Työ- ja elinkeinoministeriön nimeämälle yritystukityöryhmälle

Teknologiateollisuus on viiden päätoimialan kokonaisuus, joka tuottaa puolet Suomen viennistä, tekee 70 % yksityisen sektorin TKI-investoinneista ja työllistää Suomessa suoraan 300 000 työntekijää sekä välilliset vaikutukset mukaan lukien noin 30 % Suomen työvoimasta.

Energiaintensiivinen teknologia-, metsä- ja kemiateollisuus tuottavat yhteensä 44 % Suomen viennistä ja työllistävät Suomessa 50 000 työntekijää. Kaikkiaan nämä toimialat tuovat 80 % Suomen vientituloista.

Kilpailukykyisen teollisuuden merkitys Suomen kansantaloudelle on ratkaiseva. Tämän vuoksi hallitusohjelmassa on linjattu, ettei suomalaiselle teollisuudelle kohdisteta uusia kustannuksia.

Teknologiateollisuus osallistuu mielellään yritystukien kehittämiseen uudistumista ja kansainvälistä kilpailukykyä paremmin tukeviksi. Pääosa nykyisistä tuista täyttää nämä edellytykset. Teknologiateollisuus oli mukana tekemässä EK:n keväällä julkistamaa listaa tuista, jotka eivät tue kilpailukykyä tai uudistumista.

Työryhmän työn perustaksi haluamme tuoda esiin seuraavat näkökohdat:

1. Kilpailukykyinen energian hinta on energiantensiiviselle teollisuudelle Suomessa toimimisen perusedellytys. Energian nettohintaa energiantensiiviselle teollisuudelle on Suomessa tärkeimpien kilpailijamaiden tasolla. Alemman verokannan ja energiaveron palautusten on katsottava olevan osa verojärjestelmää kuten useimmissa kilpailijamaissammekin, vastaavasti kuin esimerkiksi alemmat alv-kannat.
2. TEM:n viime keväänä julkaistussa yritystuki-virkamiesselvityksessä *"ei ole huomioitu tuen poistamisesta aiheutuvia yritysten käyttäytymisvaikutuksia, eikä selvityksen puitteissa ole ollut mahdollista käydä läpi kansainvälistä kilpailutilannetta ja toimintaympäristöä kullakin toimialalla"* (ks. Lähtötilanne ja rajaukset, sivu 5). Selvityksen tulokset ovat sen vuoksi teoreettisia, eikä niitä voi käyttää yritystukityöryhmän työn pohjana. Selvityksessä ei myöskään ole tarkasteltu kaikkia tukia, esimerkiksi maataloustuet puuttuvat.
3. VN teettää vuonna 2018 selvityksen yritystukien vaikutuksista globaaliin kilpailukykyyn. Tämän selvityksen valmistuttua yritystukityöryhmällä on taustatietoja faktaan perustuvilla arvioilla yritystukien uudistamisen vaikutuksista. Työryhmän esitykset supistettavista nykyisistä tuista tulee tehdä vasta selvityksen valmistumisen jälkeen.

12.10.2017

4. Energiaintensiivinen teollisuus tekee aktiivisesti tutkimusta ja tuotekehitystä tuotantoprosessien energiatehokkuuden parantamiseksi, koska energian osuus tuotantokustannuksista on jopa 40 %. Valtion yrityksille suunnattua TKI-avustusta energiatehokkuuden parantamiseksi kannattaa lisätä energiatehokkaampien teknologioiden kehittämisen vauhdittamiseksi.
5. Teollisuustuotanto Suomessa on puhtaampaa kuin lähes missä tahansa verrokki-maassa (esimerkiksi energiaintensiivinen Outokumpu tekee Suomessa tuotteensa pienimmin CO₂-päästöin maailmassa ja alle puolella CO₂-päästöjä verrattuna alan suurimpiin kilpailijoihin eli Kiinan yrityksiin). Ilmastonmuutoksen torjunnan näkökulmasta tuotannon säilyminen Suomessa on siksi globaalisti paras vaihtoehto.
6. Tukijärjestelmää uudistettaessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota yritysverkostoille suunnatun TKI-rahoituksen kasvattamiseen, koska TKI-rahoitus on investointi joka parantaa kestäväällä tavalla Suomen kilpailukykyä. Yrityksille suunnattu TKI-rahoitus tulee nopeasti kaksinkertaistaa. Julkisen rahoituksen osuus yritysten TKI-panostuksesta Suomessa on nyt vain kolme prosenttia, puolet OECD-keskiarvosta.
7. Yritysverkostoille suunnattu TKI-tuki lisää yritysten yhteistyötä keskenään ja tutkimuslaitosten kanssa, ja rikastaa tehokkaasti kaikkien osapuolten osaamista. Yritysvetoisten kasvukosysteemien tukeminen ja TKI-investointien kokonaistason nostaminen 4 prosenttiin Suomen BKT:sta ovat 5.10.2017 julkaistun Tutkimus- ja innovaationeuvoston tiekartan tavoitteita. Teknologiateollisuus pitää tavoitteita hyvin kannatettavina.

Kunnioittavasti

Teknologiateollisuus ry

Matti Mannonen
Johtaja, Elinkeinopolitiikka

12.10.2017

Kuulemistilaisuus / yritystukien uudistaminen

eio@tem.fi

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry esittää näkemyksensä virkamiesselvitykseen yritystuista ja niiden vaikutuksista (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 22/2017) maanteiden tavaraliikennettä harjoittavien yritysten näkökulmasta.

Verotuki yritystuen muotona

Virkamiesselvityksessä todetaan, että verotuki on rakenteellinen poikkeama verotuksen normaalista perusrakenteesta, jonka tarkoituksena on tukea tiettyjä toimintoja ja verovelvollisryhmiä vähennyksillä, verovapaudella, alennetuilla verokannoilla, verohuojennuksilla tai veronmaksua lykkäävillä säännöillä.

Yhdeksi suurimmista verotuista selvityksessä on todettu dieselpolttoaineen normaalempi verokanta. Tämän suuruudeksi on esitetty 461 miljoonaa euroa vuodessa. Vertailutason muodostavaksi normiksi selvityksessä on oletettu moottoribensiinin verokanta.

Dieselöljyn verokanta väitettynä yritystukena

SKAL esittää seuraavat näkökulmat, joiden mukaisesti dieselin moottoribensiiniä matalampaa verokantaa ei ole perusteltua pitää yritystukena:

1. Suomessa kulutetusta dieselöljystä 70 % kulutetaan selvityksen mukaan hyötyliikenteessä, joiden kalustolle bensiini ei käytännössä ole vaihtoehtoinen polttoaine. Tämän vuoksi ei ole perusteltua asettaa moottoribensiinin verotaso dieselöljyn verotason normiksi. Mikäli normina pidettäisiin dieselveitureissa käytettävän polttoaineen verotusta, kohdistuisi kuorma-autoliikenteessä käytettävään dieseliin verosanktiota normiin verrattuna.
2. EU:n energiaverodirektiivissä bensiinille ja dieselille on asetettu toisistaan poikkeavat minimiverotasot, josta päätellen EU-lainsäädännössäkään ei oleteta bensiiniä ja dieseliä verotettavan samansuuruisesti.
3. EU ei määrittele dieselin bensiiniä alhaisempaa verokantaa yritystueksi.
4. Dieselöljyn verokanta on Suomessa selvityksen mukaan Euroopan neljänneksi korkein. Kansainvälisesti tarkasteltuna Suomessa yritykset kohtaavat dieselissä verosanktiota, eivät verotukea.

Dieselin hinta ja Suomen kilpailukyky

SKAL muistuttaa, että on Suomen etu pitää dieselöljyn verokanta mahdollisimman matalana mm. seuraavista syistä:

1. Maanteiden tavaraliikenne kuluttaa dieselöljyä vuodessa noin 1,3 mrd. litraa. Yksi sentti lisää dieselin veroon nostaa Suomen logistiikkakustannuksia 13 miljoonaa euroa.

2. Teollisuuden ja kaupan logistiikkakustannuksista yli 40 prosenttia on kuljetuskustannuksia, ja niistä reilusti yli puolet kertyy kotimaan tiekuljetuksista.
3. Polttoaineiden osuus kuorma-autoliikenteen kustannuksista on keskimäärin 21 %, minkä vuoksi dieselin hinnalla on suuri vaikutus kuljetuskustannuksiin.
4. Suomen menestyminen kansainvälisessä kilpailussa edellyttää toimivaa logistiikkaa. Pitkät etäisyydet markkinoille ja ohuet kuljetusvirrat maan rajojen sisällä nostavat Suomen logistiikkakustannuksia verrattuna keskeisiin kilpailijamaihin.
5. Suomessa tiekuljetusten osuus tavaraliikenteen tonneista on 87 prosenttia, tonnikilometreistä lähes 70 prosenttia. Tiekuljetukset säilyvät jatkossakin merkittävimpänä kuljetusmuotona Suomen sisällä.

Kunnioittavasti,

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

Petri Murto
johtaja, asiantuntijapalvelut
toimitusjohtajan varamies

SN

10.10.2017

KUULEMISTILAISUUS/ YRITYSTUKIEN UUDISTAMINEN

Vain kannattava yritystoiminta on pitkällä aikavälillä kestävä. Yritystoiminnan ei tulisi perustua yhteiskunnalta saatuihin pysyviin tukiin. Huomattava osa nykyisistä yritystuista hidastaa talouden uusiutumista ja tuottavuuden kehitystä.

Yritysten tukemista voidaan kuitenkin perustella eräiden tukien positiivisilla ulkoisvaikutuksilla ja vientiyritysten kansainvälisen kilpailutilanteen tasoittamisella. Selkeimmin positiivisia ulkoisvaikutuksia tuottavat t&k:hon suunnatut yritystuet. Yritysten kansainvälisen kilpailutilanteen tasapainottamiseksi tulee vaikuttaa kansainvälisellä tasolla siten, että tukien määrä kilpailijamaissa vähenee.

Yritystukien uudistamisessa on tärkeää päättää, mitä muutoksilla ensisijaisesti tavoitellaan. Yritystukia uudistamalla on mahdollista mm. nopeuttaa talouden rakenteiden uudistumista ja tuottavuuden kehitystä, parantaa julkisen talouden tasapainoa, vastata ilmastomuutoksen haasteisiin sekä tasoittaa yritysten välistä kilpailutilannetta kotimaassa.

Yritysten saamien tukien kokonaistasoa tulee pienentää nykyisestä. Lisäksi yritystukia on suunnattava uudelleen siten, että talouden rakenteita säilyttävien tukien osuus pienenee ja uudistavien tukien osuus kasvaa. Realismia lienee kuitenkin se, että yritystukien karsimiseksi laaditaan ohjelma, jossa tukien tasoa asteittain alennetaan, jotta yritykset voivat sopeutua alenevaan tukitasoon. Yritystuista selkeimmin talouden rakenteita uudistavia tukia ovat tutkimukseen, kehittämiseen ja innovaatioihin käytetyt suorat tuet. Näiden tukien osuus kaikista yritystuista on kuitenkin melko pieni. Talouden rakenteita uudistavien tukien maltillinen kasvattaminen on perusteltua, sillä edellytyksellä että samalla leikataan säilyttäviä tukia. Kokonaisuutena tukitason tulisi kuitenkin alentua.

Yritys- ja yhteisöveron tuotto on vuodessa n. 5 miljardia euroa. Yritystukina myönnetään vuodessa 4 miljardia euroa, kun ei oteta huomioon maatalouden saamia tukia tai alennettuja alv-kantoja. Jos otetaan huomioon myös kaikki verotuet, niin tukien taso ylittää selvästi yritysten maksamien verojen tason. Yritystukien uudistamisen tulisikin koskea myös maatalouden saamia tukia sekä välillisen verotuksen alennettuja verokantoja laajasti.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry pitää kannatettavana yritystukien uudistamista.

Ekonomisti

Seppo Nevalainen
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

SN

10.10.2017

KUULEMISTILAISUUS / YRITYSTUKIEN UUDISTAMINEN

ELY-KESKUSTEN KANNANOTTO

ELY-keskukset pitävät TEM:n virkamiesselvityksessä ehdotettuja muutoksia ja kannanottoja pääsääntöisesti oikeansuuntaisina. Jäljempänä otamme kantaa lähinnä vain niihin yritystukiin liittyviin asioihin, joissa ELY-keskuksilla ja niiden läheisimmillä kumppaneilla on tällä hetkellä oleellinen rooli.

EU-ohjelmat ja yritystuet

ELY-keskusten (tulevaisuudessa maakuntien) kautta välitettävät harkinnanvaraiset yritystuet resursoidaan tällä hetkellä lähes kokonaan EU:n rakennerahastojen ja maaseutuohjelman kautta. Nykyisissä ohjelmissa yritystuet ovat oleellisena osana. Seuraavan ohjelmakauden osalta tilanne on vielä auki, mutta oletettavasti yritystukien rooli säilyy edelleen merkittävänä. Tätä puoltaa myös se, että yritystukien vaikuttavuutta pystytään jo nyt arvioimaan ko. ohjelmissa huomattavasti luotettavammin kuin muiden hanketyyppien. Peruslähtökohtana yritystukien myöntämisessä on yritystoiminnan uudistaminen ja tuettujen hankkeiden vaikuttavuus on sisäänrakennettuna jo nyt tukijärjestelmään. Lisäksi suorien yritystukien vaikuttavuus ei ole ainakaan huonommalla tasolla kuin muun rahoituksen.

Kansallista rahoitusta yritysten kehittämiseen käytetään tällä hetkellä ELY-keskuksissa työvoimapolitiikan näkökulmasta työvoimapolitiikkaan tarkoitetulla rahalla. Tulevaisuudessa tätä kutsutaan kasvupalveluksi, jota maakunnilla on resurssiensa puitteissa mahdollisuus kohdistaa joko enemmän tai vähemmän maakunnasta riippuen yrityksiin uudistuvan lainsäädännön mukaisesti. Sama lainsäädäntö ohjaa EU:n aluekehitysrahaston varoilla hyödynnettäviä yritystukia. Maaseutuohjelman yritystuille on oma lainsäädäntönsä. Tulevalla ohjelmakaudella ko. lainsäädäntöjen pitää olla mahdollisimman harmonisoituja. Sekä asiakkaan että hallintohenkilöstön näkökulmasta pitäisi olla yhteinen käyttöliittymä, vaikka itse taustajärjestelmät olisivatkin erilaiset.

Yritystuille asetettavat vaikuttavuustavoitteet sekä yritys- että kansantaloustasolla pitää tietysti ottaa huomioon rahoituslähteestä huolimatta.

Valtakunnallinen strategia ja tukien ”jakelujärjestelmät”

Yritystuille pitäisi luoda valtakunnallinen strategia; nykyisin toimitaan ministeriö- ja virastokohtaisten strategioiden varassa. Eri yritystuille voi olla jatkossakin erilaiset jakelujärjestelmät, mutta yritysasiakkaiden näkökulmasta sekä strategian että jakelujärjestelmän pitää olla helposti ymmärrettävä ja lähestyttävä. Juuri nyt tilanne on kaikkea muuta kuin sellainen.

Tällä hetkellä TEM:n hallinnon alan yritystukien markkinoinnissa ja viestinnässä asiakkaille ja muille sidosryhmille ei ole onnistuttu parhaimmalla mahdollisella tavalla, koska tukia välittäviä organisaatioita on useita. Ja niillä on paljon erilaisia rahoituspalveluja, osin jopa päällekkäisiä. Myös viestinnässä pitäisi päästä asiakkaan näkökulmasta nykyistä selkeämmin hahmottuviin kokonaisuuksiin sekä palveluihin.

Rahoituslähteestä ja jakelujärjestelmästä riippumatta elinkeinoelämän uusiutumisen ja tuottavuuden nousun on oltava tukien päätavoitteena yleisellä tasolla. Yrityskohtaisesti on ajateltava tuen käyttöä ns. sijoittajan näkökulmasta; mitä yhteiskunta voi saada verotuloina, työpaikkoina ym. sijoittamalla juuri tämän

yrittäjien määrättyyn hankkeeseen hallitulla ja harkitulla riskitasolla. Rahoitettavan yrityksen ja hankkeen valinnassa on yritystutkimuksella ja nykyistä laajemmalla kilpailuanalyysillä oltava suurempi rooli. Niinpä yritystutkimukseen ja eri liiketoiminta-alueiden kilpailun analysointiin liittyvään osaamiseen pitää satsata niissä organisaatioissa, jotka yritystukia myöntävät. Ko. organisaatioiden välisen tiedonkulun sekä osaamisen siirron pitäisi olla mahdollisimman helppoa. Tarvittaisiinko Suomeen Finnveran, tulevan BusinessFinlandin ja tulevien maakuntien yhteinen yritystutkijoiden "pooli", joka olisi kaikkien näiden tahojen hyödynnettävissä?

Yritystukien ja muiden julkisten yrityspalvelujen tunnettuus, markkinointi ja saatavuus pitää tietysti taata eri puolilla Suomea.

Ehdotus yritystukiin liittyvästä tutkimuksesta

Harkinnanvaraisista suorista yritystuista on tehty vuosien varrella useita tutkimuksia ja selvityksiä. Niiden kaikkien yhteisenä pulmana on ollut se, että ne perustuvat lähes pelkästään tilastolliseen aineistoon sekä yleensä melko ylimalkaiseen otantakyselyyn a.o. tukia saaneista yrityksistä. Näiden lisäksi tarvittaisiin ehdottomasti tarpeeksi laajaan yritysjoukkoon kohdistuvaa syvällisempää tutkimusta, jolla analysoidaisiin eri hankkeiden kokonaisvaltaista vaikutusta yritysten toimintaan. Yrityksissä tehdään hyvin usein kehittämishankkeiden ohessa muitakin muutoksia liittyen toisiin tuotteisiin tai liiketoiminta-alueisiin kuin mihin julkisesti tuettu hanke kohdistuu. Tilastollisessa analyysissä tällaiset muutokset jäävät usein kokonaan huomaamatta. Samoin tuottavuuden kehittymistä yrityksessä pitäisi tarkastella vain niiden toimintojen osalta, mihin tuettu kehittämishanke kohdistuu. Tällaisten tutkimusten jälkeen päätöksenteko suorien yritystukien sisällöstä, määrästä ja kohdentamisesta olisi nykyistä vankemmalla pohjalla.

ELY-keskusten puolesta

Ylijohtajien puheenjohtaja Mika Soininen

Suomen Varustamot
Rederierna i Finland
Finnish Shipowners' Association

MATKUSTAJA-AUTOLAUTTALIIKENTEN MERKITYS SUOMELLE

Suomen vienti ja tuonti

Merikuljetusten osuus Suomen viennin määrästä on 90 % ja tuonnista 80 %.

Matkustaja-autolautoilla kuljetetaan (lähde Pellervon taloustutkimus PTT):

1. kappaletavariennistä yli 60 % ja kappaletavarojen tuonnista 50 %
2. Ruotsin kokonaisviennistä 31 % ja tuonnista 26 %.
3. Viron viennin ja tuonnin tavaramääristä yli 90 %

Suomen huoltovarmuus

Huoltovarmuuskeskus:

"Matkustaja-autolautat ovat Suomen huoltovarmuusreittejä" (HVK Varmuuden vuoksi – lehti)

Suomen matkailutulot

Ulkomaiset laivamatkailijat käyttivät 2016 Suomessa 684 miljoonaa euroa. Ulkomaiset päiväristelijät eivät luvuissa mukana. Matkailutulot alueittain (Taloustutkimus Oy):

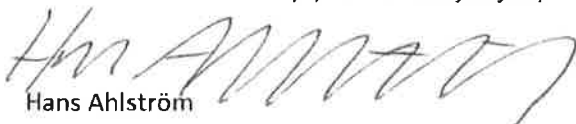
1. Pääkaupunkiseutu 327 milj.
2. Saaristo/rannikko 96 milj.
3. Järvi-Suomi 220 milj.
4. Lappi 41 milj.

Matkustaja-autolautat eivät kilpaile hotelli- ja ravintoloiden kanssa.

Taloustutkimus Oy:n mukaan 1 % harkitsee ravintolakäyntiä maissa vaihtoehtona laivamatkoille ja 12 % hotelliyöpymisen kotimaassa vaihtoehtona laivamatkalle. Ulkomaanmatka on merkittävin vaihtoehto laivamatkalle, 23 %. Yli 70 % yrityksistä toteavat ,että laivamatkat eivät kilpaile hotellien kanssa seminaari/konferenssi-markkinnoilla.

Viron lippu on 30 % halvempi

Puolet Suomen merimiehistä työskentelee matkustaja-autolautoilla. Suomen lipun alla on 14 matkustaja-autolauttaa, Viron ja Ruotsin lipun alla on 14. Ruotsin ja Suomen lipun työvoimakustannukset ja tuet ovat samalla tasolla, Viroon verrattuna suomalainen miehistö on n. 30 % kalliimpaa (Tampereen Yliopisto Merenkulun tuet-selvitys). Ilman verojen ja työnantajamaksujen palautusta ero kasvaisi 60 %:iin.

Hans Ahlström

HELSINKI. HELSINGFORS

Aleksanterinkatu 44, FI-00110 Helsinki, Sähköposti: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi
Aleksandersgatan 44, FI-00110 Helsingfors, E-post: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi
Aleksanterinkatu 44, FI-00500 Helsinki, Finland, E-mail: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi

MARIEHAMN

Hanungatan 8B, 22100 Mariehamn, e-post: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi
Hanungatan 8B, AX-22100 Mariehamn, Åland, Finland, E-mail: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi

Suomen Varustamot
Rederierna i Finland
Finnish Shipowners' Association

Suomen kauppalaivaston työvoimakustannusten leikkaukset

Suomen kauppalaivaston työvoimakustannusten palautusjärjestelmä perustuu EU-komission meriliikenteen valtiontuen suuntaviivoihin. Alusten työvoimakustannusten leikkauksilla EU:ssa on tasoitettu kilpailutilannetta kolmansien valtioiden mukavuuslippujen kanssa. Maailman kauppalaivastosta 20 % on EU-lippujen alla, yli 50 % mukavuuslippujen alla

EU-komission meriliikenteen valtiontuen **suuntaviivojen tavoitteet** ja siten myös Suomen työvoimakustannustuen tavoitteena on:

- a) edistää turvallista, tehokasta ja ympäristöystävällistä meriliikennettä,
- b) kannustaa alusten siirtymistä EU-lippujen alle
- c) edistää EU-maissa sijaitsevien meriklusterien luijittamista samalla kun pidetään yllä aluskantaa, joka on kilpailukykyinen maailmanmarkkinoilla
- d) säilyttää ja kehittää merenkulkualan osaamista ja turvata EU-merenkulkijoiden työllisyys.

EU-suuntaviivojen mukaisesti Suomi ja 15 muuta EU-merenkulkuvaltiota ovat siirtyneet joko nettopalkkoihin tai verojen ja työvoiman sivukulujen palautuksiin. Suuntaviivoissa työvoimakustannustuen katoksi on asetettu merenkulkijoiden verotuksen ja työnantajien/työntekijöiden sosiaaliturvamaksujen poistaminen kokonaisuudessaan ja tämä on toteutettu eri maissa seuraavasti:

1. Ruotsissa, Tanskassa, Belgiassa, UK:ssa, Espanjassa, Italiassa, Kyproksella, Maltalla ja Portugalissa työvoimakustannuksia alennetaan **nettopalkkamallilla**.
2. Suomessa, Hollannissa, Saksassa, Ranskassa, Irlannissa, Kreikassa ja Luxemburgissa palautetaan ennakkoeroja ja työvoiman sivukuluja työnantajalle tai niitä on alennettu.
3. Baltian maiden ja Puolan palkat ovat tasolla, jossa ei tarvita muiden EU-maiden omaksumia työvoimakustannusleikkauksia.

EU-komissio on vuodesta 1997 tarkistanut näitä suuntaviivoja seitsemän vuoden väliajoin ja todennut, että suuntaviivojen soveltamisella on täytetty asetetut tavoitteet. **Suomen tulisi siirtyä nettopalkkamalliin**

Suomessa EU-komission suuntaviivat työvoimakustannusten osalta on säädetty meriliikenteen kilpailukykyisiksi. **Poikkeuksena** muista EU-maista Suomessa on ennakkoerojen ja sosiaaliturvamaksujen palauttamisen ehtona se, että "aluksen työvoimakustannukset ovat saatettu työmarkkinaosapuolten sopimalla tavalla tasolle, että tuen huomioiden, ne mahdollistavat toiminnan kansainvälisessä liikenteessä". Tämän johdosta työmarkkinaosapuolet Suomessa ovat tehneet seuraavat toimenpiteet:

1. Lastialusten työvoimakustannuksia leikkattiin 10% alentamalla palkkoja/vähentämällä alushenkilökuntaa.
2. Matkustaja-atuolautoilla taloushenkilökunnan ansioita alennettiin 15 % ja Suomi-Viro-matkustaja-autolautaliikenteessä taloushenkilökunnan ansioita leikattiin vielä 10 %
3. Sovittiin EU:n ulkopuolisen työvoiman käytöstä suomalaisissa lastialuksilla alemmilla palkka- ja työehdolla (=sekamiehitys, joka kattaa nykyään 70 % lastialuksista ja tämän myötä työvoimakustannuksia on leikattu 24-30 %)

Lopputuloksena kaikki uudisrakennukset ja ulkomailta ostetut alukset siirretty Suomen lipun alle ja kauppalaivasto on kasvanut 13,5 % vuodesta 2010 ja työllisyys 3,8 %.

Hans Ahlström

HELSINKI. HELSINGFORS

Aleksanterinkatu 44, FI-00110 Helsinki. Sähköposti: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi
Aleksandersgatan 44, FI-00110 Helsingfors. E-post: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi
Aleksanterinkatu 44, FI-00500 Helsinki, Finland. E-mail: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi

MARIEHAMN

Hamngatan 8B, 22100 Mariehamn. e-post: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi
Hamngatan 8B, AX-22100 Mariehamn Åland, Finland. E-mail: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi

12.10.2017

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Kuulemistilaisuus 13.10.2017

VIITE: Työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön kuulemistilaisuus yritystukien uudistamisesta

NÄKEMYKSIÄ YRITYSTUKIEN UUDISTAMISESTA

Yleistä

Hallituksen määräämä parlamentaarinen työryhmä yritystukien uudistamiseksi on oleellinen ja sillä on tärkeä tavoite. Erilaisten yritystukien kokonaissumma ja taloutta ohjaava vaikutus ovat niin merkittäviä, että yritystukien määrää ja muotoa on tärkeää tarkastella ja tarvittaessa muuttaa. Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n (jatkossa PAM) mielestä työryhmän työn alkuvaiheen jäsentämisessä on keskeistä hahmottaa, mitkä kaikki ilmiöt voidaan tulkita yritystuiksi ja siten työryhmän toimenkuvaan kuuluviksi.

PAM haluaa sisällyttää silpputyön aiheuttamat sosiaaliturvamenot yritystukien tarkasteluun

Hallituksen keväällä 2017 valmistuneessa selvityksessä yritystukia on arvioitu olevan vuodessa noin viiden miljardin euron edestä.

Selvitys on ansiokas, mutta käsittelee yritystukien kokonaisuutta osin suppeasti. Selvitys keskittyy erityisesti teollisuussektorin saamiin innovaatio-, investointi- ja tuotantotukiin sekä erilaisiin verotukiin ja tuettuihin lainoihin.

PAMin kanta on, että yrityksen osa-aikaisille ja tuntisopimuksella työskenteleville työntekijöille maksettava sosiaaliturva voidaan nähdä eräänlaisena yritystuen muotona. Jos palkka on niin vaillinainen, että sitä on täydennettävä sosiaaliturvalla, on kyseessä tulonsiirto veronmaksajilta riittämätöntä palkkatuloa maksavan yritystoiminnan tukemiseen. On esimerkiksi perusteltua olettaa, että osa-aika- ja tuntitöihin ei löytyisi nykyisellä tavalla työntekijöitä, jos yhteiskunta ei maksaisi heille palkkatulojen lisäksi sosiaaliturvaa elinkustannusten kattamiseen.

Matalien palkkojen ja osa-aikatyön kustannuksia yhteiskunnalle voidaan arvioida Kelan maksamien tukien määränä. Vuoden 2015 aikana erilaisia soviteltuja päivärahoja sai noin 166 000 työssäkäyvää henkilöä. Heidän joukossaan oli soviteltua peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea sekä soviteltua ansiosidonnaista päivärahaa saaneita henkilöitä. Työssäkäyville maksettujen päivärahojen yhteissumma oli yli 430 miljoonaa euroa, josta valtion ja kuntien maksama osuus oli noin 222 miljoonaa euroa.

Päivärahojen lisäksi työssäkäyville on maksettu vuoden 2015 aikana asumistukia 133,7 miljoonaa euroa ja toimeentulotukea noin 40 miljoonaa euroa. Kun päivärahoihin lisätään nämä menot, voidaan karkeasti laskea, että riittämättömien palkkakulujen kompensoimiseen käytetty yhteiskunnan maksama summa on ollut vuonna 2015 *lähes 400 miljoonaa euroa*.

12.10.2017

Yritystukien tulisi olla vaikutuksellisia

PAMille on tärkeää, että yritystuet ovat vaikutuksellisia, eli parantavat Suomessa toimivien yritysten kilpailukykyä ja lisäävät työpaikkoja ja tuotantoa. Nykyisen tuotannon tukeminen ei riitä syyksi ja se vähentää toimialojen joustavuutta vaikeuttamalla uusien yritysten markkinoille tuloa. Tukien perusteltavuus myös paranee, jos tukien vaikutus on mitattavissa ja erotettavissa yleisen talouskehityksin ja muiden olosuhteiden vaikutuksesta työllisyyteen ja tuotantoon.

Innovaatio-, tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa tuettava

Trendinä on, että tuotekehitystä ja innovointia siirretään lähemmäs tuotantoa, mikä on Suomelle haaste. Tukia tulisi myöntää erityisesti innovaatio-, tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan, jotta tämä toiminta ei siirtyisi tuotannon mukana halvemman työvoiman maihin.

Energiaveroleikkurin perusteita uudistettava

Energiavaltaisen teollisuuden energiaveroleikkuri tulisi ulottaa loogisuuden vuoksi energianintensiivisiin palvelualoihin. Esimerkiksi hiihtokeskus- ja kylpyläelinkeinojen energiaintensiivisyys on korkea ja verrattavissa joihinkin teollisuusaloihin.

Helsingissä 12.10.2017

PALVELUALOJEN AMMATTILIITTO PAM ry
Ann Selin
puheenjohtaja

Lisätietoja:
Antti Koskela
ekonomisti
puh. 044 543 9838
antti.koskela@pam.fi

Ammattiliitto Pron lausunto tiekarttaan yritystukien uudistamisesta

Suomalainen yritystukijärjestelmä on rakentunut eri hallitusten aikana varsin kattavaksi ja yritysten nykyiseen yhteisöverotuottoon nähden jopa anteliaaksi. Suorilla tuilla ja verotuilla on ollut elvyttävää vaikutusta pitkään jatkuneen taantuman aikana, mutta voimakkaasti verotukien lisäämiseen painottunut yritystukien kehittäminen on ollut osittain tehotonta elinkeinopoliittisesta näkökulmasta. Tästäkin huolimatta verotukien lisääminen on toiminut tarpeellisena valtiovallan suhdannepoliittisena työkaluna.

Käyntiin lähteneen talouskasvun olosuhteissa on järkevää tarkastella yritystukien rakennetta uudelleen, sillä yritystoiminnan vanhojen rakenteiden säilyvyyteen tähtäävät tuet eivät edistä ideaalilla tavalla Suomen vientiteollisuuden monipuolistumista, mikä taas on ollut jo vuosikymmeniä tunnustettu kansantaloutemme akilleen kantapää. Valtio on tehnyt elinkeinoelämään päin aktiivista suhdannepoliittikkaa läpi koko taantuman ja on luonnollista, että valtion osallistuminen yritysten kustannuskilpailukyyn ylläpitämiseen on ainakin suhteellisesti vähäisempää nousukaudella kuin laskukaudella.

Lisää ohjausvaikutusta ja panostuksia T&K-toimintaan

Ammattiliitto Pro kannattaa hallituksen tavoitetta leikata osaa tehottomista verotuista ja ajatusta uudelleen suunnata näitä varoja tuotekehitykseen ja uuden liiketoiminnan synnyttämiseen. Osaamisen kehittäminen, tuotekehitys ja innovaatioiden kaupallistaminen korostuvat osaamiskeskeisten talouksien keskinäisessä kilpailussa maailmanmarkkinoista ja tämä on tärkeää ottaa huomioon myös valtion tukipolitiikassa ja laajemmin koko elinkeinopoliitikassa.

Suunnitellussa kakkosvaiheessa suorien tukien suuntaamisessa on ensisijaisen tärkeää lisätä yritystukien ohjausvaikutusta ja pyrkiä lisäämään tukien aitoja talous- ja työllisyysvaikutuksia pitkällä aikavälillä. Tällöin suoria tukia tulee suunnata entistä tulevaisuusorientoituneemmin ja myös riskinsietokykyä on kasvatettava. Erityisiä kannusteita olisi suunnattava yritysten jatkuvaan ja pitkäjänteiseen tuotantolaitteiden- ja tapojen kehittämiseen jokaisella tuotantoportaalla sekä laadun parantamiseen.

Sijainti, ilmasto ja strategiset toiminnot

Mahdollisia tukileikkauksia suunniteltaessa on tärkeää tiedostaa Suomen epäedullinen maantieteellinen sijainti Euroopan logistisena pussinperänä sekä kylmän ilmaston tuomat haasteet. Kansainvälisessä kilpailussa valmistus- ja vientiteollisuutemme tarvitsee tulevaisuudessakin energiantuotantoon- ja käyttöön sekä logistiikkaan liittyvää valtion subventiota tasoittamaan epäedullisia maantieteellisiä ja ilmastollisia tekijöitä.

Verotukien supistuksilla ei saa vahingoittaa yhteiskunnan strategisesti tärkeiden toimintojen tai toimialojen toimintaa ja myös huoltovarmuuden näkökohdat tulee huomioida. Kustannuskilpailukyyn kohdistuvat verotukien leikkaukset tulisi toteuttaa enintään sellaisessa mittakaavassa, että yrityksillä on realistinen mahdollisuus kompensoida merkittävä osa tukimenetyksistä parantamalla omaa toimintaa ja tuottavuutta, kuten kehittämällä materiaali- ja energiatehokkuuttaan.

Aikataulu ja vaikutusten arviointi

Hallitus on ehdottanut varsin rivakkaa etenemistä verotukia pohtivan ryhmän työskentelyssä. Ajatus supistettavien verotukien nopeasta ja helposta valikoinnista virkamiestyön pohjalta voi myöhemmin johtaa poukkoilevaan päätöksentekoon. Hätiköinnin sijaan olisi järkevää löytää parlamentaarisessa työryhmässä ensin hyväksyttävä suuruusluokka ja kriteeristö supistettaville tuille ja vasta sen jälkeen suorittaa varsinainen valinta.

Vaikka Suomen talouden pyörät pyörivät paremmin kuin pitkään aikaan, niin silti osa toimialoista taiteilee kannattavuuden rajoilla kovan kansainvälisen kilpailun vuoksi ja verotukien kehittämisessä tulee huomioida eri toimialojen kilpailulliset erityispiirteet. Maassamme on myös edelleen paljon työttömyyttä, joten leikkauksilla ei saa myöskään turhaan vaarantaa työllisyyskehitystä. Työllisyyden vaikutusarviointi pitää olla tiiviisti osana verotukijärjestelmän kehittämisen jokaista päätöksentekovaihetta.

Osa mahdollisista verotukien leikkauksista voi myös siirtyä helposti kuluttajahintoihin. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ei ole tarkoituksenmukaista korottaa ihmisille välttämättömien kulutushyödykkeiden verotusta ja näin heikentää kotimaista ostovoimaa, mikä on sakannut lähes koko 10 vuotta kestäneen lama-ajan.

Ennakoitavuus, tasaleikkaus ja realistinen mahdollisuus kompensatioon

Mahdollinen verotukien leikkaus tulee tehdä mahdollisimman ennakoitavasti ja riittävän pitkän siirtymäajan puitteissa.

Koko yksityistä sektoria edustavana ammattiliittona Pro haluaa tähdentää, että lähestulkoon jokainen verotuen muoto on ollut synnytettyä merkityksellinen ja perusteltu, joten yksittäisten tukimuotojen kokonaan lakkauttamisella on helposti voimakkaita alakohtaisia työllisyys- ja kannattavuusvaikutuksia. Ammattiliitto Pro kannattaa verotukien leikkaamisessa mallia, missä leikattavaksi valittuja verotukia leikataan tasaisesti esimerkiksi 10% seuraavan 5 vuoden aikana, jolloin leikkausohjelma ajoittuisi vuosille 2019-2023.

Verotukia supistettaessa olisi tärkeää mahdollistaa verohyötyjä menettäville yrityksille riittävä siirtymäaika sopeutua kustannuskilpailukyyn muutokseen. Kuten edellä, verotukien leikkaukset tulisi toteuttaa enintään sellaisessa mittakaavassa, että yrityksillä on realistinen mahdollisuus kompensoida merkittävä osa tukimenetyksistä parantamalla omaa toimintaa ja tuottavuutta, kuten kehittämällä materiaali- ja energiatehokkuuttaan. Tämä ohjaisi samalla yrityksiä toimimaan valtiovalan muiden politiikkatavoitteiden suuntaisesti.

Koko yritysverotuksen kokonaisuus tärkeää arvioida

Yritysten verotukien arvioinnissa pitää ottaa huomioon toimialojen koko arvoketjut, mutta myös yritysten verotuksessa saamat vähennykset laajasti. Tällöin esimerkiksi tappioiden vähennysoikeus tulee ottaa mukaan tarkasteluun. Voimakkaasti alennettu yhteisöveroaste ja entistä avoimemman taloutemme olosuhteissa vähennysjärjestelmä ei välttämättä ole kaikessa anteliaisuudessaan enää perusteltu.

Lisätietoa: Henrik Haapajarvi, henrik.haapajarvi@proliitto.fi, 050-3392604

KANNANOTTO YRITYSTUKIEN UUDISTAMISEEN

Valtioneuvosto asetti 28.9.2017 työryhmän, jonka tehtävänä on laatia tiekartta yritystukien uudistamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriöministeriö ja Valtiovarainministeriö ovat kutsuneet Keskuskauppakamarin työryhmän kuulemistilaisuuteen ja pyytäneet Keskuskauppakamarilta kannanottoa yritystukien uudistamiseen kirjallisena.

Keskuskauppakamari esittää kannanottonaan seuraavaa:

Yritystuet ovat laaja ja monimuotoinen kokonaisuus ja on tervetullutta, että tukia karsitaan. Yritystukia on hyviä ja huonoja, perusteltuja ja perusteettomia. Yritystuet kuitenkin lähtökohtaisesti vääristävät kilpailua.

Yritystukia arvioidessa on huomioitava, että yritystukien määrittely ei ole yksiselitteistä eikä siihen liittyvien teorioiden soveltaminen ongelmattonta. Esimerkiksi verotukien määrää ei pystytä useimmissa tapauksissa tarkkaan laskemaan, ja joissain tapauksissa euromääräistä arviotakaan ei voida antaa lainkaan. Yksittäisten tukena pidettävien menettelyiden poistaminen ei myöskään lisäisi verotuloja vastaavalla laskennallisella määrällä. Lisäksi Suomi määrittelee yritystuiksi sellaisia alennettuja verokantoja, joita EU ja muut maat eivät pidä yritystukina.

Talousteoria tukee yritystukien suuntaamista yritysten t&k-toiminnan tukemiseen, koska siihen yleensä liittyy myös positiivisia ulkoisvaikutuksia. Talouden uudistuminen ja tuottavuuden kasvu ovat kannatettavia perusteita tämäntyyppisille yritystuille.

T&k-toimintaa tuettaessa tukien ohjausvaikutus ei kuitenkaan saa kasvaa liian suureksi. Yritysten investointipäätökset eivät voi olla riippuvaisia valtion tarjoamista suorista yritystuista. Yritystuki ei myöskään saa estää kilpailevan teknologian tai tuotteen kehittämistä. Yritystuki ei ole perusteltu esimerkiksi tilanteissa, joissa yhtä energian tuotantomuotoa tuetaan niin voimakkaasti, että tuki estää muiden energian tuotantomuotojen markkinaehtoisen kehittämisen.

Pelkkä tuki t&k-toimintaan ei myöskään toimi, jos toimintaympäristö ei muuten ole kilpailukykyinen. Toimintaympäristön tulisi olla kilpailijamaihin nähden houkutteleva myös siinä vaiheessa, kun t&k-hankkeita skaalataan tuotannoksi eli varsinaisen t&k-vaiheen jälkeen.

Talouden uudistumisen tukeminen on sinänsä hyvä peruste arvioida yritystukia, mutta siihenkin tulee suhtautua kriittisesti, eikä yritystukia voida pitää ensisijaisena keinona uudistaa taloutta.

Talouden uudistaminen vaatii yhteiskunnan, jossa yritysten toimintaympäristö on kilpailukykyinen ilman yritystukia ja jossa ennustettavuus kannustaa investoimaan ilman, että valtion tarvitsee osallistua riskin kantamiseen.

Asetetun työryhmän tehtävänä on laatia yhteinen tiekartta, jolla yritystukijärjestelmän painopistettä siirretään yritysten ja elinkeinon pitkän aikavälin tuottavuutta edistävään suuntaan. Tällainen tavoite vaatii, että yritystuet kytketään tarkastelussa osaksi laajempaa talouspolitiikan linjaa.

Kysymys on talous- ja elinkeinopolitiikan linjasta – ei ainoastaan tuista

Keskuskauppakamarin mukaan paisuneet yritystuet ovat pitkään jatkuneen talous- ja elinkeinopolitiikan epäterve seuraus. Korkea veroaste, huonosti toimivat työmarkkinat, hitaat lupakäytännöt, markkinaehtoisen riskirahoituksen vähyys sekä verotuksen painopisteen siirtäminen välillisiin veroihin sekä energia- ja ympäristöveroihin on johtanut tilanteeseen, jossa yritystoiminnan harjoittaminen Suomessa on käynyt monilla aloilla haastavaksi.

Sen sijaan, että 2000-luvun hallitukset olisivat puuttuneet yllämainittuihin rakenteellisiin ja hallinnollisiin ongelmiin, ne ovat kehittäneet erilaisia täsmätukia yrityksille. Tämä on johtanut nykyiseen tilanteeseen, jossa yritystukien määrä on kiistatta liian suuri.

Terve yritystoiminta ei voi perustua tukiin. On kuitenkin tärkeätä huomata kolme seikkaa. Ensinnäkin, yritystukien purkaminen on vain osaratkaisu. Varsinainen ratkaisu on veroasteen alentaminen, työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen sekä byrokratian purkaminen. Toiseksi, on olemassa myös tarpeellisia t&k-tukia, jotka ovat perusteltuja niiden positiivisten ulkoisvaikutusten johdosta. Kolmanneksi, Suomen on tietyissä tilanteissa päätettävä, pyrkiikö se tarjoamaan Suomessa toimiville yrityksille symmetriset toimintaedellytykset kilpailijamaiden kanssa vai hyväksymmekö sen, että joitakin toimialoja ei ole taloudellisesti kannattavaa Suomessa jatkossa harjoittaa. Tämä koskee niin yritystukia kuin yritysten yleistä toimintaympäristöä.

Esimerkiksi teollisuuden osalta Suomen keskeiset kilpailijamaat, kuten Saksa, ovat päättäneet soveltaa alemmaa veroa teollisuuden käyttämälle energialle. Koska teollisuus on Suomessa merkittävä työllistäjä ja tuottaa huomattavan osan bruttokansantuotteesta, teollisuuden toimintaedellytykset on myös Suomessa haluttu turvata muun muassa sähkön alemmalla verokannalla. Ilman alennettuja energiaverokantoja yllä kuvattu, Suomessa pitkään harjoitettu talous- ja elinkeinopolitiikka johtaa siihen, että teollista tuotantoa siirtyy pois Suomesta.

Edellä mainituilla perusteilla Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan yritystukien tiekarttaa suunniteltaessa on mahdollisuus valita kahden talouspoliittisen ratkaisun välillä:

Ensimmäinen vaihtoehto, jota Keskuskauppakamari kannattaa, on pragmaattinen yhdistelmä uutta ja vanhaa. Otetaan talouspolitiikan tavoitteeksi sekä modernin teollisuuden kilpailukyvyistä huolehtiminen että innovaatioihin panostaminen. Karsitaan turhat yritystuet, mutta tunnustetaan se tosiseikka, että teollisuuden kilpailukyky vaatii helpotuksia kuten alennettuja verokantoja niin kauan kuin kilpailijamaat toimivat samoin. Samalla verojärjestelmää kuitenkin kehitetään asteittain kohti matalampaa kokonaisveroastetta ja teollisuuden kilpailukykyä parannetaan alentamalla muita kustannuksia. Samanaikaisesti panostettaisiin myös tutkimukseen ja kehitykseen tavoitteena talouden pitkän aikavälin uudistuminen.

Toinen vaihtoehto on, että talouspolitiikan linjaksi otetaan energiavaltaisesta teollisuudesta luopuminen ja Suomen talousrakenteen täydellinen uudistaminen. Annetaan yrityksille siirtymäaika, jonka aikana ne voivat siirtää teollisuutta pois Suomesta. Tuetaan innovaatioita, jotta saadaan lisää korvaavaa yritystoimintaa. Tämä edellyttää syvällistä rakenteellista muutosta, ja Keskuskauppakamarin mielestä tähän linjaan sisältyy siksi riski vientitulojen ja työllisyyden sekä verotulojen romahtamisesta. Nämä kustannukset olisivat sekä yksilöille että yhteiskunnalle raskaat kantaa.

Helsingissä 12.10.2017

RISTO E.J. PENTTILÄ
Toimitusjohtaja, Keskuskauppakamari

Työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön
avoin kuulemistilaisuus 13.10.2017

Sitran kannanotto yritystukien uudistamiseen

Sitran visiona on Suomi, joka menestyy kestävän hyvinvoinnin edelläkävijänä sosiaalisessa, taloudellisessa ja ekologisessa ulottuvuudessa. Suomen menestys tulevaisuudessa riippuu keskeisesti kyvystämme vastata sekä globaalin talouden että ilmasto- ja kestävyyskriisin haasteisiin. Menestyminen edellyttää yhteiskunnan uudistumiskykyä -ja halua. Hiilineutraali kiertotalous rakentaa yhteiskuntaa, jossa hyvinvointi ei perustu ylikulutukseen tai fossiilisiin polttoaineisiin.

Kiitämme ministeriöitä mahdollisuudesta ottaa kantaa yritystukijärjestelmän uudistamiseen tähtäävään työhön. Vuonna 2016 valtio tuki elinkeinoelämää yhteensä 4,1 miljardilla eurolla. Tukien määrä on ollut viime vuosina merkittävässä kasvussa ja samalla tukia saavien yritysten määrä on pienentynyt.

Kansantalouden näkökulmasta nykyisen yritystukijärjestelmän keskeiset ongelmat voidaan tiivistää neljään havaintoon. Yritystukien painopiste ei ole riittävän vahvasti ja selkeästi innovaatioiden tukemisessa, innovaatiotukien painopiste ei ole riittävän selvästi positiivisissa ulkoisvaikutuksissa, muiden päämäärien tavoittelu syö innovaatioiden tukemisen tehoa ja yritystukijärjestelmän hajanaisuus aiheuttaa yleistä tehottomuutta.

Globaalin talouden murros edellyttää yrityksiltä kykyä innovatiivisuuteen ja korkeaan lisäarvoon. Ilmastonmuutos ja maapallon kantokyvyn rajat edellyttävät, että yritykset muuttavat liiketoimintamallinsa hiilineutraalin kiertotalouden mukaisiksi. Valtiontalouden rahoitus ja kestävyys pitkällä aikavälillä edellyttävät lisäksi, että nykyisellään erittäin kalliin tukijärjestelmän kustannustehokkuutta parannetaan merkittävästi nykyisestä.

Yritystuet ovat keskeisessä asemassa, kun puhutaan julkisten edellytysten luomisesta suomalaisten yritysten menestymiselle kansainvälisessä kilpailussa. Suomalainen tukijärjestelmä vaatii päättäväisiä ja viisaita korjaustoimia nopeasti muuttuvassa globaalissa toimintaympäristössä. Sitra tukee yleisellä tasolla yritystukien uudistamiselle asetettuja tavoitteita ja lähestymistapaa. Tukijärjestelmän vaikuttavan ja onnistuneen uudistamisen kannalta haluamme esittää seuraavat kehitysehdotukset työn toteuttamiseen:

- tukien uudistaminen tulee toteuttaa päättäväisesti, pitkäjänteisesti ja laajalla yhteistyöllä. Ennen varsinaisia muutettavia tukia tulisi selkiyttää ja varmistaa uudistamisen edellytyksenä oleva tahtotila, tavoitteet ja toteuttamisen aikataulu. Tukijärjestelmän uudistamisesta vallitsee laaja konsensus sekä puolueiden että elinkeinoelämän piirissä. Nykyisen järjestelmän uudistamistarpeita ja tietopohjaa varten on teetetty lukuisia tutkimuksia ja selvityksiä, mutta varsinaisiin päätöksiin ei ole riittänyt poliittista rohkeutta ja vaadittavaa enemmistöä.
- tukijärjestelmän kustannukset ja hyödyt yhteiskunnalle tulisi tuoda työryhmän työssä selkeämmin mukaan valmisteluun. Esitetyssä työryhmässä on puutteellisesti edustettuna tukijärjestelmän ulkopuolella oleva elinkeinoelämä sekä niiden kustannuksia ja hyötyjä parhaiten tunteva ekonomistikunta.
- Yritystukien painopisteen ja uudelleenkohdentamisen lisäksi niiden myöntämiselle tulisi muodostaa selkeämmät standardit tulevaisuutta ajatellen. Tämä tavoite tulisi sisällyttää työryhmän tehtävänantoon siten, että myös lainsäädäntöä ja yritystukien yleisiä kriteereitä selkeytetään kilpailuvääristymien, tarkoituksenmukaisuuden ja kustannustehokkuuden kannalta. Pidemmällä aikavälillä tavoitteena tulisi olla, että uusista yritystuista ei muodostu tukiautomaatteja sellaisille yrityksille, joille hankkeiden rahoitus olisi mahdollista muullakin tavoin.

Uudistumiskykyinen, hiilineutraali ja kiertotalouden periaattein toimiva talous on avain Suomen menestykseen. Nykyiset yritystuet, joista osa jopa kannustaa negatiivisten ulkoisvaikutusten, kuten fossiilisten polttoaineiden tuottamiseen, hidastavat tai jopa estävät näiden tavoitteiden saavuttamista. Sitra haluaa osallistua työhön, jossa luodaan uudistumiseen kannustavaa ja tehokasta tukijärjestelmää. Tämä mahdollistaisi Suomen johtoaseman yhtenä kiertotalouden edelläkävijöistä.

Mari Pantsar
Johtaja
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

Matti Kahra
Asiantuntija
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

Vesa Vuorenkoski

12.10.2017

Dnro 127/79/2017

Työ- ja elinkeinoministeriö
eio@tem.fi

Asiatuntijakuuleminen perjantaina 13.10.2017 klo 8.00

Yritystukien uudistamisen periaatteet

Akava pitää yritystukien uudistamisen työtä tärkeänä ja nyt käynnistettyä valmistelua tervetulleena. Yritystuet ovat poikkeuksellisia instrumentteja, joilla pyritään korjaamaan yritysten toimintaedellytysten puutteita tai kannustaa yrityksiä kehittämään kilpailukykyään. Yritystukijärjestelmän kokonaisuus on luotu vaiheittain ja sitä on arvioitu aiemmin eri vaiheissa. Yritystukien uudistamisen lähtökohdat on kartoitettu hyvin useassa eri selvityksessä. Lähtökohdaksi on otettava hyvin laaja yritystukinäkökulma, jolloin ei lähtökohtaisesti poissuljettaisi mitään yritystukea. Mukana tarkastelussa on pidettävä sekä suorat että epäsuorat tuet.

Nyt käynnistettävässä yritystuki uudistuksessa on hyödynnettävä jo olemassa olevaa analyysia yritystukien vaikuttavuudesta. Yritystuki uudistustyötä käynnistettäessä lähtökohdaksi olisi laadittava yhteinen näkemys siitä, millä periaatteilla uudistusta tehdään ja mitä tavoitellaan. Tässä muistiossa on käsitelty joitakin perusperiaatteita, joita työssä on hyvä huomioida.

Elinkeino rakenteen uudistaminen

Yritystukien avulla on kannustettava yksityistä sektoria lisäämään laajasti tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostuksia. Yritystukia on kohdennettava esimerkiksi siten, että ne tukevat elinkeino rakenteen uudistamista tukemalla sellaista yritystoimintaa, joka suuntautuu korkean arvon lisänsä tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen.

Kansainvälinen kilpailukyky

Kansainvälisen kilpailukykyyn säilyttämisellä voidaan joissain tapauksissa perustella yritysten tukemista. Erityisesti näin on silloin, kun kansainvälisellä liiketoiminnalla on suuri merkitys Suomen viennille. Säilyttämisen ei pitäisi kuitenkaan olla pääasiallinen peruste yritysten tukemiselle. Yritystukia onkin myös kohdennettava siten, että ne tukevat sellaisten yritysten kansainvälistymistä ja kasvua, joilla voisi olla merkittävä potentiaali tulevaisuudessa. Lisäksi yritystuilla voidaan tukea myös yritysten kansainvälistä kilpailukykyä tukevaa digitalisoitumista. Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämistä voidaan tukea silloin

Vesa Vuorenkoski

12.10.2017

Dnro 127/79/2017

kun se edellyttää uusia osaamisinvestointeja ja investointeja aineettomaan pääomaan.

Yritystukien rahoitus

Yritystukien rahoitusta ei jatkossa voi tehdä pelkästään riippuvaiseksi yritystukijärjestelmän sisältä löytyvästä liikkumavarasta. Erityisen hankala tämä lähtökohta olisi edellä kuvattujen yritysten uusiutumista tukevien yritystukien, jotka ovat tällä hetkellä alipainotettuja yritystukijärjestelmässä, osalta. Tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatiotoimintaan suuntautuvien yritystukien rahoitusta on kehitettävä jatkossa riippumatta siitä, mikä on yritystukijärjestelmän kokonaisrahoituksen taso.

Akava ry:n puolesta

Vesa Vuorenkoski
vastaava lakimies

Työ- ja elinkeinoministeriö
eio@tem.fi

12.10.2017

Kuulemistilaisuus 13.10.2017

Kannanotto: yritystukien uudistaminen

Pohjois-Pohjanmaan liitto tuo esiin, että tällä hetkellä alueelliset ELY-keskusten kautta välitettävät harkinnanvaraiset yritystuet resursoidaan lähes kokonaan Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 –rakennerahasto-ohjelman ja maaseutuohjelman kautta. Nykyisissä EU-ohjelmissa yritystuet ovat keskeisessä roolissa. Esi-merkiksi Pohjois-Pohjanmaalla yli puolet EAKR-varoista kohdennetaan suoriin yritystukiin, muu rahoitus kohdennetaan pääosin innovaatiotoimintaan. Yritystoiminnan uudistaminen ja tuettujen hankkeiden vaikuttavuus on sisäänrakennettuna jo nyt tukijärjestelmään. Yrityksen kehittämisavustus on valikoivaa ja kohdentuu yritysten kasvuun, kansainvälistymiseen, innovaatiotoimintaan sekä ilmaston hiilidioksidipäästöjä vähentävään energia- ja materiaalitehokkuutta parantavaan kehittämiseen.

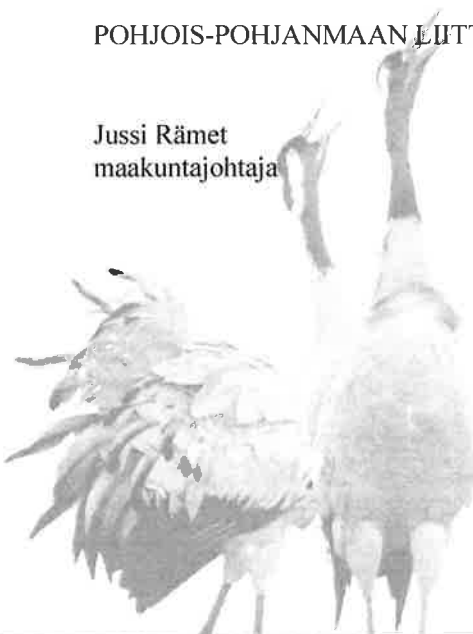
Alueella päätettävien yritystukien merkitys maakunnan yritystoiminnan uudistumisessa on keskeisessä ja merkittävässä roolissa. Yritystukijärjestelmän uudistamisessa tulee huomioida se, että myös seuraavalla, vuonna 2021 käynnistyvällä EU-rahoituskaudella ohjelmarahoitusta voidaan kohdentaa **maakunnissa päätettäviin yritystukiin, eli maakunnallisiin kasvupalveluihin**, yritystoiminnan ja yrittäjyyden sekä kansainvälisyyden edistämiseksi. Asia on varmistettava sekä EU-ohjelmatyössä että seuraavaa rahoituskautta 2021–koskevassa lainsäädännössä. Pohjois-Pohjanmaan liitto korostaa, että läheisyysperiaatteen mukaisesti rahoituspäätökset tulee tehdä mahdollisimman lähellä tuensaajaa, maakunnissa.

Yritystukien avulla hoidetaan yritysten kasvun lisäksi muita yhteiskunnallisia tavoitteita mm. työllisyys- ja aluepolitiikkaan liittyen. Kuljetustuki on saavutettavuuteen liittyvä yritystuki, joka toistuvasti saa heikon arvon yritystukien vaikuttavuusarvioinneissa. Kuljetustuella on kuitenkin oleellinen aluepoliittinen vaikuttavuus. Yritystukijärjestelmän muutoksilla on vaikutuksia aluetalouksiin ja alueiden elinkeinotoimintaan. Nämä tavoitteet ja vaikutukset tulee arvioida kattavasti yritystukijärjestelmän uudistamisessa, tehtävän haasteellisuudesta huolimatta.

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO

Jussi Rämet
maakuntajohtaja

Päivi Keisanen
kehittämispäällikkö

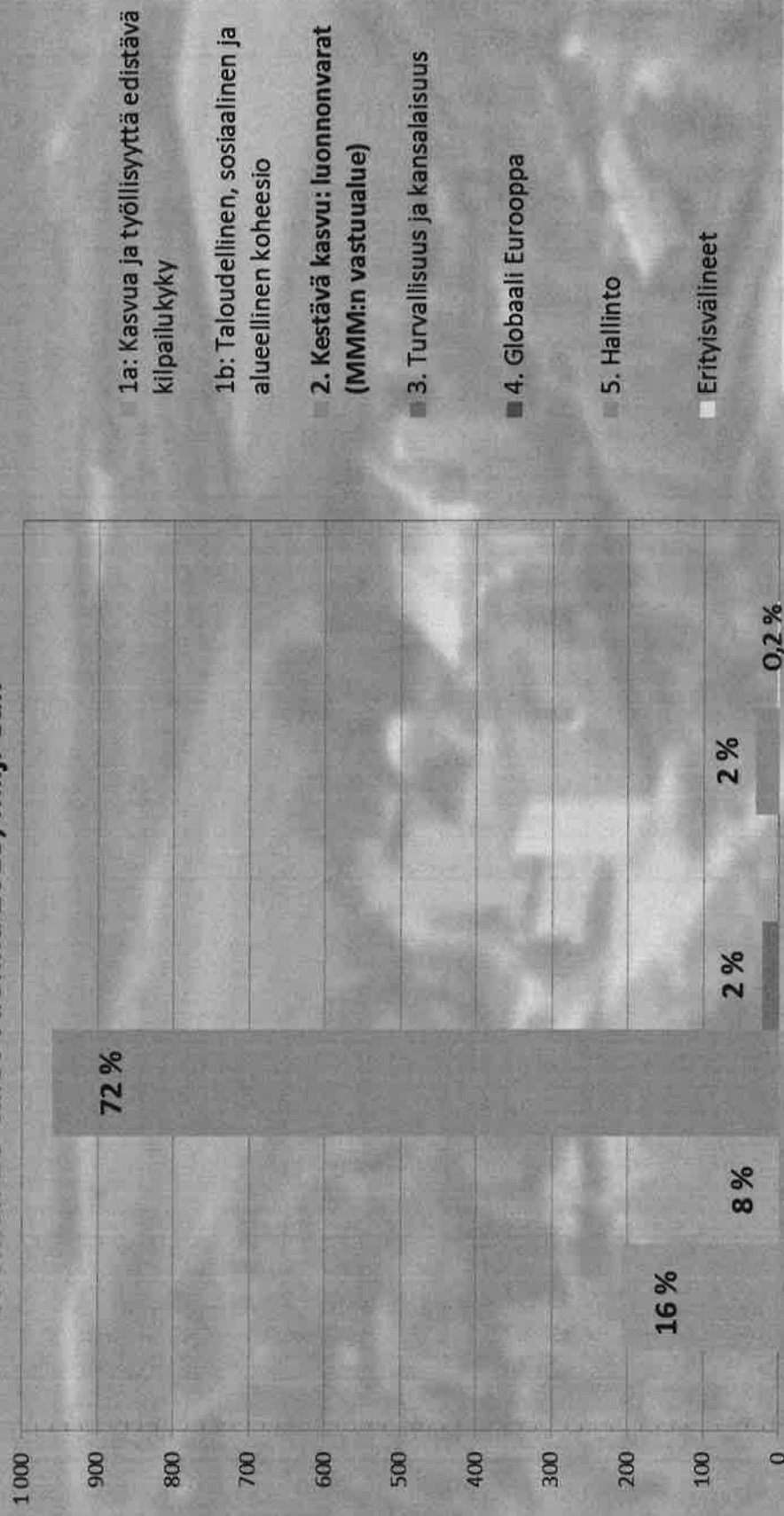

Moderni ja uudistuva yrittäjyys maaseudulla

Kuulemistilaisuus 13.10.2017
Maa- ja metsätalousministeriö

MAASEUTUALUEET TUOVAT SUOMELLE TULOJA EU:STA

Suomen EU-tulot vuonna 2015, milj. eur.

Lähde: Euroopan komissio

95 % SUOMESTA MAASEUTUA

EU-osarahoitteista maaseudun yritysrahoitusta vuosille 2014-2020 n. **301 miljoonaa euroa**.

VIPUVAIKUTUS: 96 miljoonan euron tuilla 343 miljoonan euron investoinnit maaseudulla toimivissa suomalaisyrityksissä.

Yksityistä rahoitusta investoitu kaikkiaan 247 miljoonaa euroa.

MAASEUDUN YRITYS- RAHOITUKSEN KOHDERYHMÄT

Pk-yritykset ja maatilat, jotka harjoittavat yritystoimintaa maatalouden ulkopuolella

81 716 pk-yritystä +

49 297 maatalousyritystä, joista 13 930 monialaisia
(28 % tiloista)

= 131 000 yritystä eli 41 % Manner-Suomen
pk-yrityksistä on maaseudulla.

TYÖLLISYYSVAIKUTUKSET

Maaseutuohjelma synnytti 8 000 uutta työpaikkaa vuosina 2007-2013.

Sen myötävaikutus oli mukana 75 000 työpaikan synnyssä.

CASE:

KINNUSEN MYLLY

Ruokaa maaseudulta. Ainutlaatuinen Euroopassa.

Utajärvellä investoidaan kansainvälisille markkinoille tähtäävään gluteenittoman kauran moderniin jalostuslaitokseen.

Finnish Food Innovations -hanke sparraajana.

Ruoka-ala työllistää 340 000 henkilöä.

CASE:

KYRÖ DISTILLERY COMPANY

Maailman parasta juomaa maaseudulta. Leader-ryhmä tunnisti potentiaalin.

Isokyrön käsityöläistilaamossa investoidaan nyt isosti. Tuotteet tunnetaan maailmanlaajuisesti.

Investoinneilla edistetään jalostusasteen nostamista.

Alkoholituotteet ovat suurin ryhmä elintarvikeviennissä.

ISOKYRÖ

KYRÖ

DISTILLERY
COMPANY

FINLAND

CASE:

HOTELLI PUNKAHARJU

Matkailuelämyksiä, hyvinvointia ja kulttuuritekoja maaseudulta. Kelpaa presidenteillekin.

Punkaharjulla investoinneilla edistetty palveluiden uudistumista entisessä valtionhotellissa.

Matkailuala työllistää 140 000 henkilöä.

Matkailuelinkeinon merkitys korostuu erityisesti syrjäisillä seuduilla.

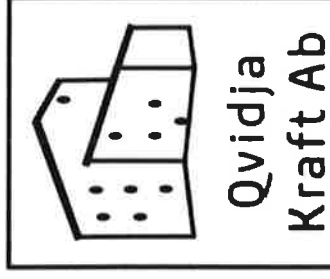
CASE: QVIDJA KRAFT

Energiaa maaseudulta. Puhdas innovaatio.

Paraisille rakentuu vähähilinen bio- ja kiertotalouskokonaisuus. Metanoinnilla varastoidaan sähköä tulevaisuudessa.

Investoinneilla edistetään yhteiskunnan ympäristötavoitteita ja biotaloutta.

Biotalous pääka-aine saadaan metsistämme. Metsäteiden pitää olla kunnossa.

Maatalousneuvos Taina Vesanto
p. 02951 62405

Ylitarkastaja Juuso Kalliokoski
p. 02951 62470

Metsäneuvos Marja Hilska-Aaltonen
p. 0295 162 447